

VAASAN YLIOPISTO

ARI SALMINEN

Mikä kirjallisuuskatsaus?

*Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja
hallintotieteellisiin sovelluksiin*

VAASAN YLIOPISTON JULKAISUJA

OPETUSJULKAISUJA 62
JULKISJOHTAMINEN 4

VAASA 2011

ESIPUHE

On tiedossa, että erityistieteille kirjoitettuja metoditutkimuksia on niukasti ja että niitä tarvittaisiin lisää. Tällä julkaisulla pyritään osaltaan vastaamaan tähän tarpeeseen. Julkaisun aiheena on kirjallisuuskatsaus hallintotieteellisen tutkimuksen metodina. Raportti on kirjoitettu siinä toivossa, että se lisäisi tietoisuutta kirjallisuuskatsauksen merkityksestä sekä innostaisi ja rohkaisisi tutkijoita käyttämään metodia monipuolisesti sen vaativimmissakin muodoissa ja käyttöyhteyksissä. Toivon, että kandidaattitutkielman, pro gradun ja väitöskirjan tekijät hyötyvät näistä tiedoista.

Julkaisussa pääpaino on kirjallisuuskatsauksen tyypeissä ja sovelluksissa alkaen kuvailevasta katsauksesta ja päätyen meta-analyysiin. Vaikka kirjallisuuskatsausta esitellään yhden tieteenalan näkökulmasta, on selvää, että sen säännöt ja käytön periaatteet soveltuvat muillekin aloille kuten organisaatio- ja johtamistutkimukseen.

Aluksi pyritään määrittelemään, mistä kirjallisuuskatsauksessa on kysymys. Tätä tarkoitusta palvelee myös toisen osuuden kuvaus kirjallisuuskatsauksen tyypeistä. Jatko-osuuksissa kirjallisuuskatsauksen luonnetta ja sisältöä selvitetään konkreettisen toteutuksen ja tutkimusesimerkkien avulla. Lopuksi kuvataan hallintotieteen alan kansainvälisiä jurnaaleja kirjallisuuskatsauksen lähteenä.

Aineiston keräys- ja käsittelyvaiheessa hankkeen tutkimusavustajana toimi hall. yo Lauri Heiskanen. Esitän hänelle parhaat kiitokseni. Kiitän kollegoitani käsikirjoitukseen esittämistä parannusehdotuksista.

Toukokuu 2011

Ari Salminen

Sisällys

ESIPUHE	III
1 JOHDANTO	1
1.1 Hallintoa koskeva tieteellinen tieto.....	1
1.2 Kirjallisuuskatsaus tieteellisenä metodina	3
2 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TYYPIT	6
2.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	6
2.2 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus	9
2.3 Kvalitatiivinen meta-analyysi	12
2.4 Kvantitatiivinen meta-analyysi	14
3 SYSTEMAATTISEN KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN: HALLINTOKÄSITYS VERTAILUSSA	16
3.1 Alkuvaiheet ja vertailu.....	16
3.2 Tulosten yhteenveto ja tulkinnat.....	20
4 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN ESIMERKKEJÄ.....	22
4.1 Hallinnon etiikan tutkimus Yhdysvalloissa ja Euroopassa: narratiivinen kirjallisuuskatsaus	22
4.2 Sähköinen hallinto: metasynteesi.....	24
4.3 Muutosjohtaminen: kvantitatiivinen meta-analyysi.....	27
5 KANSAINVÄLISET LEHDET HALLINTOTIETEELLISEN KIRJALLISUUSKATSAUKSEN LÄHTEENÄ.....	31
5.1 Lehdet ovat vain yksi valinta.....	31
5.2 Alan lehdet ja valintakriteerit	32
5.3 24 lehden luettelo.....	34
6 LOPUKSI.....	38
LÄHTEET	41

Kuviot

Kuvio 1. Kirjallisuuskatsauksen tyypittely.....	6
Kuvio 2. Kirjallisuuskatsaus vaiheittain Finkin (2005: 54) mallia mukaillen.....	11
Kuvio 3. Sähköisen hallinnon vaiheiden metasynteesi (Lee 2010: 229).....	26
Kuvio 4. Meta-analyysin vaiheet Lowen, Kroeckin ja Sivasubramaniamin tutkimuksessa (1996).	29
Kuvio 5. Kirjallisuuskatsauksen tyyppien ryhmittely	38

Taulukot

Taulukko 1. Hallintokäsityksen kehitys vertailututkimuksessa 17

1 JOHDANTO

Raportin keskeisenä tarkoituksena on kuvata kirjallisuuskatsausta metodologisin perustein ja esimerkein hallintotieteellisessä tutkimuksessa. Mistä kirjallisuuskatsauksessa on perimmiltään kysymys? Yleisen luonnehdinnan mukaan kirjallisuuskatsaus on metodi ja tutkimustekniikka, jossa tutkitaan tehtyä tutkimusta. Sen avulla tehdään 'tutkimusta tutkimuksesta', eli kootaan tutkimuksien tuloksia, jotka ovat perustana uusille tutkimustuloksille. Tähän tarvitaan menetelmällisiä ohjeita ja pelisääntöjä.

Minkä tahansa metodin katsotaan ennen kaikkea palvelevan tieteellistä tutkimusta. Tässä osuudessa esitetään aluksi muutama näkökohta hallintoa koskevasta tieteellisestä tiedosta. Tämän jälkeen kirjallisuuskatsaus kuvataan ja määritellään alustavasti tieteellisenä metodina.

1.1 Hallintoa koskeva tieteellinen tieto

Tieteelliseen tutkimukseen kuuluu keskeisenä kysymyksenä tieteellisen metodin arviointi. Tähän on monia perusteita. Metodista edellytetään, koska perimmiltään tutkimus on järjestelmällistä ja järkipäristä tiedonhankintaa. Tieteellisen tutkimuksen järjestelmällisyys ja järkipärisuus toteutuvat vain siten, että tiede käyttää tieteellistä menetelmää. Tutkimuksessa on noudatettava tieteelliseen työhön kuuluvia periaatteita – menetelmän tulee ohjata tutkimusta. (Niiniluoto 1997: 60; Haaparanta & Niiniluoto 1986: 11–12.)

Metodi koostuu niistä operaatioista, joiden avulla tutkija tuottaa havaintoja sekä niistä säännöistä, joiden avulla havaintoja muokataan ja tulkitaan. Tarkasti määritelty metodi ja metodisäännöt vähentävät omiin ennakkoluuloihin perustuvaa todistelua tai epämääräiseen intuitioon perustuvaa analyysiä, jotka eivät ole tieteen tunnuspiirteitä eivätkä siten tieteessä hyväksyttäviä (vrt. Alasuutari 2001: 82).

Kirjallisuuskatsauksen, kuten minkä tahansa muun metodin on täytettävä tieteen metodille asetettavat yleiset vaatimukset, joita ovat muun muassa julkisuus, kriittisyys, itsekorjaavuus ja objektiivisyys. Tieteellisten tulosten tulee olla julkisia ja tiedeyhteisön taholta kriittisesti arvioitavissa. Itsekorjaavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkimuksen virheet ja puutteellisuudet voidaan poistaa uusilla tutkimuksilla. Tutkimuskohteen ominaisuudet ovat tutkijan mielipiteitä tai muista auktoriteeteista riippumattomia. (Haaparanta & Niiniluoto 1986: 12–16.)

Hallintotieteellisessä tutkimuksessa perimmäiset kysymykset koskevat ontologisia, episteemisiä ja metodologisia lähtökohtia ja sitoumuksia. Ontologiassa kysytään, mitä hallinto perimmiltään on ja mikä konstituoii hallinnon. Epistemologinen kysymys koskee sitä, mitä tietoa hallinnosta on saatavissa. Millaista hallintoa koskeva tieto on, tieteellistä vai tulkinnallista? Metodologialle jää kysymys metodin järkevyydestä eli toisin sanoen, mikä on järkevä tapa hankkia hallintoa koskevaa tietoa. Näihin sitoumuksiin liittyvät 'suuret' kysymykset nousevat esiin, vaikakakaan niihin tässä yhteydessä ei voida antaa vastausta.

Minkälainen tiede hallintotiede on perimmiltään? Kuvataanko sen piirissä hallinnon taitoja, osaamista, professiota vai soveltavaa tutkimusta? Mikä on tieteenalan piirissä teorian ja käytännön välinen suhde? Onko hallintotieteen metodologia riittävän kehittyntä? Tarvitaanko tieteenalalla monitieteistä otetta ja nykyistä integroidumpaa tutkimusparadigmaa?

Yksi keskeinen ulottuvuus hallintoa koskevaan tietoon on hallinnon muutoksen suhde alan tieteelliseen tutkimukseen. Pitkällä aikavälillä hallinnon muutoksen teemat antavat viitteitä relevantille tieteelliselle tutkimukselle. Hallintotieteen tutkimusfokus on laaja ja monipuolinen. Siihen kuuluvat muutamien 'ikuisuusky-symykset', kuten kysymykset toiminnan tehokkaasta organisoinnista, rationaalista päätöksenteosta ja hyvästä johtamisesta sekä kansalaisiin kohdistuvasta palvelusta (palvelemisesta). Pitää myös kysyä, millaisella tiedonintressillä tutkimusta tehdään, ts. tutkitaanko muutoksen mahdollisuutta hallintorakenteissa, kansalaisten etujen toteutumista vai hallinnon ilmiöiden kontrollia ja ennustamista.

Public Administration Review -lehden artikkelissa Perry ja Kraemer (1986) tuovat esiin, että hallintotieteiden suurin ongelma on fragmentoitunut tutkimus ja siitä seuraava kumulatiivisuuden (kasautuvuuden, yhteisvaikutuksen) puute. Myös Streib ja Roch (2005) ottavat kumulatiivisuuden tarpeen esille, viitaten juuri Perryn ja Kraemerin tutkimukseen. Kantavana ajatuksena on, että hallintotieteissä on arvokas tietopohja, jota yhteen kokoamalla tutkimusta voitaisiin kehittää eteenpäin. Kirjoittajien mielestä tietopohjan olemassaolo mahdollistaa sen, että soveltavaa tutkimusta on käytettävissä. Kumulatiivisuuden edistämiseksi olisi tärkeää, että tutkijat loisivat yhteenvetoja tietyistä avainkysymyksistä. Näin toimien katsottaisiin ikään kuin taaksepäin tulevaisuuden nimissä. Birmingham (2000: 25–26) tarjoaa tähän avuksi kirjallisuuskatsausta. Mikäli tutkija jättää perehtymättä siihen mitä on aiemmin tehty omalla tieteenalalla, on suhteellisen vaikea saada aikaan uutta teoriaa ja käsitteistöä.

Hallintotieteellisen alan metodologiaa tutkivissa artikkeleissa kysymys mitattavuudesta ja sen tärkeydestä nousee esille. Tämä selittyy sillä, että kvantitatiivista tutkimusta toivotaan lisää. (Wright ym. 2011.) Toisaalta Lan ja Anders (2000)

kuitenkin huomauttavat, että kiista laadullisen ja määrällisen tutkimuksen välillä on hieman kyseenalainen, koska molemmat näyttäisivät olevan hyvin edustettuina hallintotieteissä. Heidän mukaansa tärkeämpää olisi keskustella siitä, miten laadukkaasti metodeja on käytetty tutkimuksissa.

Jotkut tutkijat ovat esittäneet näkemyksen, jonka mukaan hallintotieteellisen tutkimuksen retoriikka korostaa kvantitatiivista otetta, mutta käytännön tutkimus nojaa kvalitatiivisiin metodeihin. Raadschelders ja Lee (2011: 23) ovat tuoreessa tutkimuksessaan kuitenkin havainneet, että kvantitatiivisen ja empiirisen tutkimuksen määrä on selvästi lisääntynyt 2000-luvulla verrattuna aiempiin vuosikymmeniin. Toisena haasteena on vielä se, että laadullisen tutkimuksen määritelmät ovat julkishallintotieteessä usein laajoja, eikä käsitteiden sisällöstä vallitse täyttä yksimielisyyttä. Tämä aiheuttaa ongelmia metodologisessa uskottavuudessa ja täsmällisyydessä (vrt. Gabrielian ym. 2008: 141–142, 161).

1.2 Kirjallisuuskatsaus tieteellisenä metodina

Miksi kirjallisuuskatsaus?

Perusteluja katsauksen tekemiselle on useita. Yhtenä esimerkkinä on Baumeisterin ja Learyn (1997: 312) esitys kirjallisuuskatsauksen syistä. Ensinnäkin, kirjallisuuskatsauksen kunnianhimoisena tavoitteena on kehittää olemassa olevaa teoriaa sekä rakentaa myös uutta teoriaa. Toiseksi, sen avulla voidaan arvioida teoriaa. Kolmanneksi, kirjallisuuskatsaus rakentaa kokonaiskuvaa tietystä asiakokonaisuudesta. Neljänneksi, katsauksella pyritään tunnistamaan ongelmia ja viidenneksi, kirjallisuuskatsaus tarjoaa mahdollisuuden kuvata tietyn teorian kehitystä historiallisesti.

Bearfield ja Eller (2008: 63–64) kuvaavat kirjallisuuskatsausta kahden lähestymistavan kautta. Intellektuaalinen historia on ensimmäinen tapa antaa katsaukselle tietyt puitteet. Tässä on kyse siitä, että katsauksessa pidättäytyään oman tieteenalan alueella ja pyritään antamaan tämän alueen tutkijoiden tuottamasta aineistosta kehityskuva. Esimerkkinä voidaan käyttää Van Wartin (2003) tutkimusta julkisjohtamisen teorioista. Tutkimuksessa hän kuvaa johtajuuden teorioiden ja sen tutkimuksen kehitystä 61 vuoden ajalta, joten kyse on hyvin laajasta kuvasta.

Toinen poikkitieteellisempi tapa jäsentää katsausta on ideoiden historia. Tässä tavassa tutkimusongelman ideaa pyritään kuvamaan siten, että sen kehitys esitetään välittämättä tieteenalojen rajoista. Näin saadaan esiin poikkeavuudet ja yhteneväisyydet. (Bearfield & Eller 2008: 64.) Erinomaisena esimerkkinä voidaan

mainita Spicerin (2004) tutkimus valtiosta käsitteenä, eli miten valtion käsite on mielletty eri ajanjaksoina ja miten se on vaikuttanut eritoten 'reinventing government' -suuntauksesta kirjoitaviin hallintotieteilijöihin.

Hallintotieteellisessä tutkimuksessa kirjallisuuskatsauksia on tehty suhteellisen vähän. Alan johtavassa lehdessä, *Public Administration Review*'ssä, katsauksia on 1970-luvun puolivälistä 1980-luvun puoleenväliin ollut vain kuusi kappaletta. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että kirjallisuuskatsaus olisi käyttökelvoton hallintotieteissä ja siksi jäänyt käytettyjen metodien joukossa vähemmälle huomiolle. Kyse on enemmänkin siitä, että kirjallisuuskatsaus on suorituksena työläs ja vaativa. Hallintotieteissä kumulatiivisuus on vähemmälle jäänyt ominaisuus, jonka saavuttamiseen ei riitä tutkimusten löyhä linkittely. Kumulatiivisuuden saavuttamiseksi on käytettävä kirjallisuuskatsausta ja meta-analyysiä. (Perry & Kraemer 1986.)

Hallintotieteiden piiristä on silti löydettävissä useita meta-analyysiin perustuvia tutkimuksia. Mainittakoon tässä yhteydessä Hodgen (1998) tutkimus julkisen sektorin palveluiden tilausmalleista sekä Robertsonin ja Seneviraten (1995) tutkimus, jossa on hyödynnetty meta-analyysiä verrattaessa julkisen sektorin suunniteltujen organisaatiomuutosten lopputuloksia yksityiseen sektoriin.

Alustavat määritelmät

Hallintotieteellisenä metodina ja tutkimustekniikkana kirjallisuuskatsaus kuuluu kvalitatiivisen ja kvantitatiivisen metodien yhdistelmään (ns. mixed method). Kun kirjallisuuskatsauksessa siirrytään kuvailevasta katsauksesta tilastollisematemaattiseen meta-analyysiin, siirrytään samalla tiukempiin metodisiin ehtoihin ja kuvailevasta laadullisesta otteesta määrälliseen selittävään otteeseen.

Millaisesta metodista kirjallisuuskatsauksessa on tarkemmin kysymys? Alussa viitattiin siihen, että kirjallisuuskatsaus on metodi ja tutkimustekniikka, jossa tutkitaan tehtyä tutkimusta. Sen avulla tehdään 'tutkimusta tutkimuksesta' eli koostaan tutkimuksien tuloksia, jotka ovat perustana uusille tutkimustuloksille. Kun kirjallisuuskatsauksessa kiinnitetään huomiota käytettyjen lähteiden keskinäiseen yhteyteen ja tekniikkaan, jolla siteeratut tulokset on hankittu, puhutaan systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta. Tällainen katsaus edellyttää Metsämuurosen (2009: 31) mukaan samanlaista tarkkaa tutkijanotetta kuin muukin tieteellinen tutkimustyö.

Finkin (2005: 3) määritelmän mukaan tutkimuskirjallisuuden perustuva kirjallisuuskatsaus on systemaattinen, täsmällinen ja toistettavissa oleva menetelmä, jolla tunnistetaan, arvioidaan ja tiivistetään tutkijoiden, tiedemiesten ja käytännön asiantuntijoiden valmiina oleva ja julkaistu tutkimusaineisto. Katsaus perustuu alkuperäisestä korkealaatuisesta tutkimustyöstä tehtyihin johtopäätöksiin.

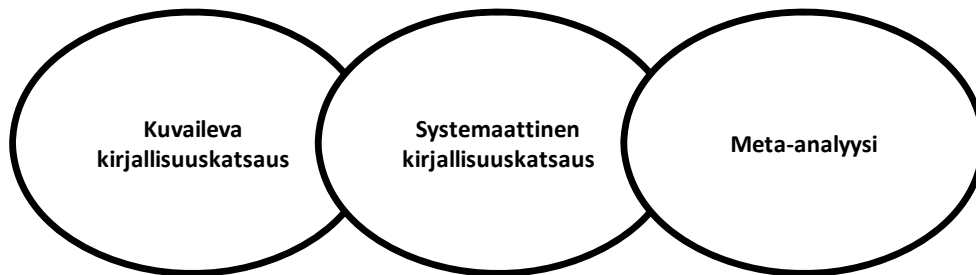
Huomionarvoista on tässä yhteydessä myös se, mitä kirjallisuuskatsaus ei ole. Se ei ole selityksin siivitetty lähdeluettelo eikä myöskään kirja-arvostelu. Luettelot, jotka sisältävät lyhyitä tiivistelmiä jonkin aihealueen kirjoista ja artikkeleista, eivät sisällä kriittistä tarkastelua, mikä usein liitetään kirjallisuuskatsauksen vaatimuksiin. Vaikka kirja-arvostelut sisältäisivät kriittisiä arvioita, ne analysoivat yleensä kerrallaan vain yhden teoksen. (Bearfield & Eller 2008: 62.)

Itse termin osalta kirjallisuuskatsauksen määrittely vaatii täsmennystä. Suomenkielisenä terminä kirjallisuuskatsaus (review, literature review, research literature review) on osittain harhaanjohtava. Kysymys ei ole niinkään katsauksesta, jolla arkikielessä tarkoitetaan lyhyttä tai tiivistä vilkaisua tai yhteenvetoa ilman analyttistä tai muutoin perusteellista otetta. Termillä 'review' viitataan kuitenkin katsauksen lisäksi arviointiin, joka tehdään uudelleen tai kriittisesti. Lisäksi termillä voidaan tarkoittaa selontekoa, arvostelua, tarkistusta ja jopa historiikkaa.

2 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TYYPIT

Mitkä ovat kirjallisuuskatsauksen tyypit ja miten ne määritellään metodikirjallisuuden perusteella? Kirjallisuuskatsaus on usein ymmärretty suhteellisen kapeasti. Tosiasiassa se pitää sisällään useita tyyppejä. Seuraavassa pyritään osoittamaan kirjallisuuskatsauksen metodinen monipuolisuus ja menetelmälliset erityispiirteet.

Vaikka muunkinlaisia jaotteluja esiintyy (vrt. Green ym. 2006; Evans 2008; Cronin ym. 2008), on kirjallisuuskatsauksen esittely jaettu kolmeen perustyyppiin kuvion 1 mukaisesti. Aluksi käydään läpi kuvaileva kirjallisuuskatsaus, sen jälkeen systemaattinen katsaus ja lopuksi meta-analyysi sekä kvalitatiivisena että kvantitatiivisena tyyppinä.

Kuvio 1. Kirjallisuuskatsauksen tyypittely.

2.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi yleisimmin käytetyistä kirjallisuuskatsauksen perustyypeistä. Sitä voi luonnehtia yleiskatsaukseksi ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä. Käytetyt aineistot ovat laajoja ja aineiston valintaa eivät rajaa metodiset säännöt. Tutkittava ilmiö pystytään kuitenkin kuvaamaan laaja-alaisesti ja tarvittaessa luokittelemaan tutkittavan ilmiön ominaisuuksia. Tutkimuskysymykset ovat väljempää kuin systemaattisessa katsauksessa tai meta-analyysissä. Kuvaileva katsaus – joskus nimityksenä on traditionaalinen kirjallisuuskatsaus – toimii itsenäisenä metodina, mutta sen katsotaan myös tarjoavan uusia tutkittavia ilmiöitä systemaattista kirjallisuuskatsausta varten.

Kuvailevasta kirjallisuuskatsauksesta erottuu kaksi hieman erilaista orientaatiota, joita ovat narratiivinen ja integroiva katsaus. Erityisesti integroivalla kirjallisuuskatsauksella on useita yhtymäkohtia systemaattiseen katsaukseen.

Narratiivinen

Metodisesti kevyin kirjallisuuskatsauksen muoto on narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Sen avulla pystytään antamaan laaja kuva käsiteltävästä aiheesta, tai kuvaila käsiteltävän aiheen historiaa ja kehityskulkua. Freeman (1984: 7, 10) toteaa, että narratiivisella otteella järjestetään ikään kuin 'tapahtumien maisemaa', toisin sanoen, epäyhtenäistä tietoa järjestetään jatkuvaksi tapahtumaksi. Tässä tehtävässä narratiivinen katsaus pyrkii lopputulokseen joka on samalla helppolukuinen.

Todettakoon, että narratiivisesta katsauksesta erotetaan joskus kolme toteuttamistapaa: toimituksellinen, kommentoiva ja yleiskatsaus. Toimituksellisissa katsauksissa on kyse siitä, että julkaisun päätoimittaja tai vieraileva kirjoittaja suorittaa lyhyehkön kirjallisuuskatsauksen, joka tukee artikkelissa tai lehdessä käsiteltävää teemaa. Tässä on huomioitava, että läpikäyty aineisto on suppea, mahdollisesti vain alle kymmenen lähdettä. Kommentoivat katsaukset taas ovat keskustelua herättäviä eikä niiden tekijälle kirjallisuuskatsaus ole tiukka metodi. Tehty synteesi saattaa muodostua puolueelliseksi. Näiden katsausten ideana onkin herättää keskustelua, jolloin kyseessä on usein kirjoittajan itsensä tuoma panos eikä niinkään se, että katsaus olisi objektiivinen ja puhuisi omasta puolestaan.

Laajin toteuttamistapa on yleiskatsaus. Puhuttaessa narratiivisesta kirjallisuuskatsauksesta tarkoitetaan yleensä juuri narratiivista yleiskatsausta. Kyse on edellisiä toteuttamistapoja laajemmasta prosessista, jonka tarkoituksena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Tämän kirjallisuuskatsauksen analyysin muoto on kuvailleva synteesi, jonka yhteenveto on tehty ytimekkäästi ja johdonmukaisesti. (Vrt. Evans 2008: 144.) Lähtökohtaisesti narratiivisen kirjallisuuskatsauksen kautta hankittu tutkimusaineisto ei ole käynyt läpi erityisen systemaattista seulaa. Silti tällä otteella on mahdollista päätyä johtopäätöksiin, joiden luonne on kirjallisuuskatsausten mukainen synteesi. Narratiivisen kirjallisuuskatsauksen luonne on joskus jopa kriittinen, vaikkei kriittisyys kuulu katsauksen oletusarvoon, kuten Green, Johnson ja Adams (2006: 103) ovat todenneet.

Kuvailevana tutkimustekniikkana narratiivinen katsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa, muttei tarjoa varsinaista analyttisintä tulosta. Narratiivista katsausta on käytetty paljon mm. opetuksen alalla. Sen avulla on mahdollista tuottaa opiskelijoille ajankohtaista tietoa, johon ei aina muun tieteellisen kirjallisuuden avulla pystytä. Kirjoittajat (vrt. Green ym. 2006: 104) arvelevat kuitenkin, että tietynlaisen johdattelevuuden ja puolueellisuuden vuoksi narratiivisen kirjallisuuskatsauksen hyöty poliittishallinnollisen päätöksenteon tukena saattaa olla rajallinen.

Joskus narratiivisen katsauksen kohdalla keskustellaan siitä, mikä on sen rooli osana systemaattista kirjallisuuskatsausta. Jonesin (2004: 95–96) mukaan narratiivista otetta tulisi hyödyntää enemmän systemaattisen katsauksen piirissä, mutta tämä ei onnistu ellei narratiivista katsausta kehitetä tekniikkana.

Integroiva

Integroivaa kirjallisuuskatsausta käytetään, kun halutaan kuvata tutkittavaa ilmiötä mahdollisimman monipuolisesti. Integroiva kirjallisuuskatsaus on hyvä tapa tuottaa uutta tietoa jo tutkitusta aiheesta. Lisäksi se auttaa kirjallisuuden tarkastelussa, kriittisessä arvioinnissa ja syntetisoinnissa. (Torraco 2005: 356.) Verrattuna systemaattisen katsaukseen integroiva katsaus tarjoaa selvästi laajemman kuvan aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta (Evans 2008: 137). Integroiva katsaus ei siten ole yhtä valikoiva eikä se seulo tutkimusaineistoa yhtä tarkasti kuin systemaattinen katsaus. Tällä tavoin tutkimuksen kohteena olevasta aiheesta on mahdollista kerätä huomattavasti isompi otos. Integroiva ote sallii erilaisin metodisin lähtökohdin tehdyt tutkimukset analyysin pohjaksi. Whittemoren (2008: 149) mukaan kirjallisuuden tyypit ja niissä olevat perspektiivit voivat olla tutkimusaineistossa huomattavasti vaihtelevammat ja laajemmat kuin systemaattisessa katsauksessa.

Integroiva kirjallisuuskatsaus on sijoitettavissa osaksi systemaattista kokonaisuutta narratiivisin maustein. Integroiva katsaus eroaa narratiivisesta katsauksesta kuitenkin siten, että kriittisen tarkastelun voidaan oleellisesti katsoa kuuluvan siihen. Kyse on myös metodisesta vaatimuksesta, sillä kriittisen arvioinnin avulla tärkein tutkimusmateriaali on mahdollista tiivistää katsauksen perustaksi. (Birmingham 2000: 33–34.)

Myöskään vaiheittain kuvattuna integroiva kirjallisuuskatsaus ei juurikaan eroa systemaattisesta katsauksesta. Tältä osin se on osa systemaattista kirjallisuuskatsausta. Cooper (1989: 15) tiivistää nämä vaiheet viiteen kohtaan seuraavasti: tutkimusongelman asettelu, aineiston hankkiminen, arviointi, analyysi sekä tulkinta ja tulosten esittäminen. Integroiva kirjallisuuskatsaus on eräänlainen yhdysside narratiivisen ja systemaattisen katsauksen välillä.

Yhtenä mainitsemisen arvoisena esimerkkinä integroivasta kirjallisuuskatsauksesta on Bonaccion ja Dalalin (2006) hallintotieteellinen tutkimus asiantuntijaneuvonnasta ja päätöksenteosta. Tutkimuksessa oletetaan, että päätöksentekijät tukeutuvat usein ulkopuolisen tahon neuvoihin ja vain harvoin tekevät päätöksiä ilman niitä. Itse kirjallisuuskatsaukseen he ovat valikoineet tutkimuksia, jotka kartoittavat neuvojen antamista ja niiden vastaanottamista käsittelevää tutkimus-

aluetta. Näin ollen Bonaccio ja Dalal pyrkivät kartoittamaan päätöksenteon sosi-aalista kontekstia. Perustellessaan tekemänsä tutkimuksen tarvetta he esittävät, ettei kyseisen alueen tutkimuslöytöjä ole tarpeeksi integroitu.

2.2 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Määrittely

Toinen kirjallisuuskatsauksen perustyyppi on systemaattinen kirjallisuuskatsaus. Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tiivistelmä tietyn aihepiirin aiempien tutki-musten olennaisesta sisällöstä. Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella kartoite-taan keskustelua ja seulotaan esiin tieteellisten tulosten kannalta mielenkiintoisia ja tärkeitä tutkimuksia (Petticrew 2001: 98; Kallio 2006: 19).

Joskus systemaattinen kirjallisuuskatsaus tulkitaan tekniikaksi, joka tukee muita metodeja ja lähinnä rakentaa tutkimuksessa vain ns. alkuasetelmaa (esim. tutki-muksen johdanto-osaa). Silti metodin itsenäiseen luonteeseen viittaavat monet tukijat kuten Fink (2005), Brent (1986), Bruce (1994) Cronin, Ryan ja Coughlan (2008). Kuten Bruce toteaa, kirjallisuuskatsaus kantaa 'omien jalkojensa varassa' loppuun saakka.

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tutkija käy läpi runsaasti tutkimusmate-riaalia tiiviissä muodossa pyrkien asettamaan tutkimuksen sekä historialliseen että oman tieteenalansa kontekstiin. Samalla tutkijan on helpompi perustella, miksi juuri hänen tutkimuksensa on merkittävä. (Bearfield & Eller 2008: 61–72.) Kallio (2006: 26) määrittelee systemaattisen kirjallisuuskatsauksen näin: *”lähdeaineis-ton tarkastelun systemaattisuuden ideologian varaan rakentuva yhteiskunnallinen lähestymistapa, jolla tavoitellaan yleiskatsauksellisuutta liittyen ongelmaan, ai-hepiiriin tai diskurssiin”*.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on tehokas tapa testata hypoteeseja, esittää tutkimusten tuloksia tiiviissä muodossa sekä arvioida niiden johdonmukaisuutta. Se voi paljastaa aikaisemmassa tutkimuksessa esiintyvät puutteet eli tuoda esiin uusia tutkimustarpeita. Laaja-alaisuus ei ole kuitenkaan arvo sinänsä, sillä myös laaja työ voi olla lähdevalinnoiltaan yksipuolinen. Kuten Petticrew (2001: 99–101) toteaa, kirjallisuuskatsauksen tekemisessä on tärkeää ensinnäkin, vastata selkeään kysymykseen, toiseksi, vähentää tutkimusten valintaan ja sisällyttämi-seen liittyvää harhaa, kolmanneksi, arvioida valittujen tutkimusten laatua ja nel-jänneksi, referoida tutkimuksia objektiivisesti.

Kirjallisuuskatsaus tarjoaa ohjeet tiedon etsimistä ja arviointia varten. Myös tulosten yhteenvettoa ja yhdistelyä on ohjeistettu. Katsaukselle pyritään systemaattisuuden avulla luomaan kriteerejä, jotka tuovat tutkimukselle tieteellistä uskottavuutta. (Dixon-Woods ym. 2007.) Yksi tärkeä ulottuvuus systemaattisen kirjallisuuskatsauksen käytössä on näyttöön perustuva (evidence based) päätöksenteko, jolla tarkoitetaan tutkitun tiedon tuomista päätöksenteon tueksi ja sitä varten. Näyttöön perustuva päätöksenteko on parhaimman toimintatavan eli tehokkaimman ja tuloksellisimman toimintamallin etsimistä. Näin ollen se on kytköksissä 'best practices' ja 'benchmarking' -malleihin, tavoitteenaan löytää tutkimuksen keinoin parhaimmat toimintatavat. (Metsämuuronen 2005: 578.) Tarve saada tietoa päätöksentekoon yhdessä tiedon määrän nopean kasvun kanssa asettaa hyvät perusteet systemaattisen kirjallisuuskatsauksen hyödyntämiselle.

Finkin malli

Finkin (2005: 3–5) systemaattista kirjallisuuskatsausta selventävä malli tarjoaa seitsenvaiheisen jaottelun katsauksen tekoprosessista. Mallin piirteet kuvataan kuviossa 2.

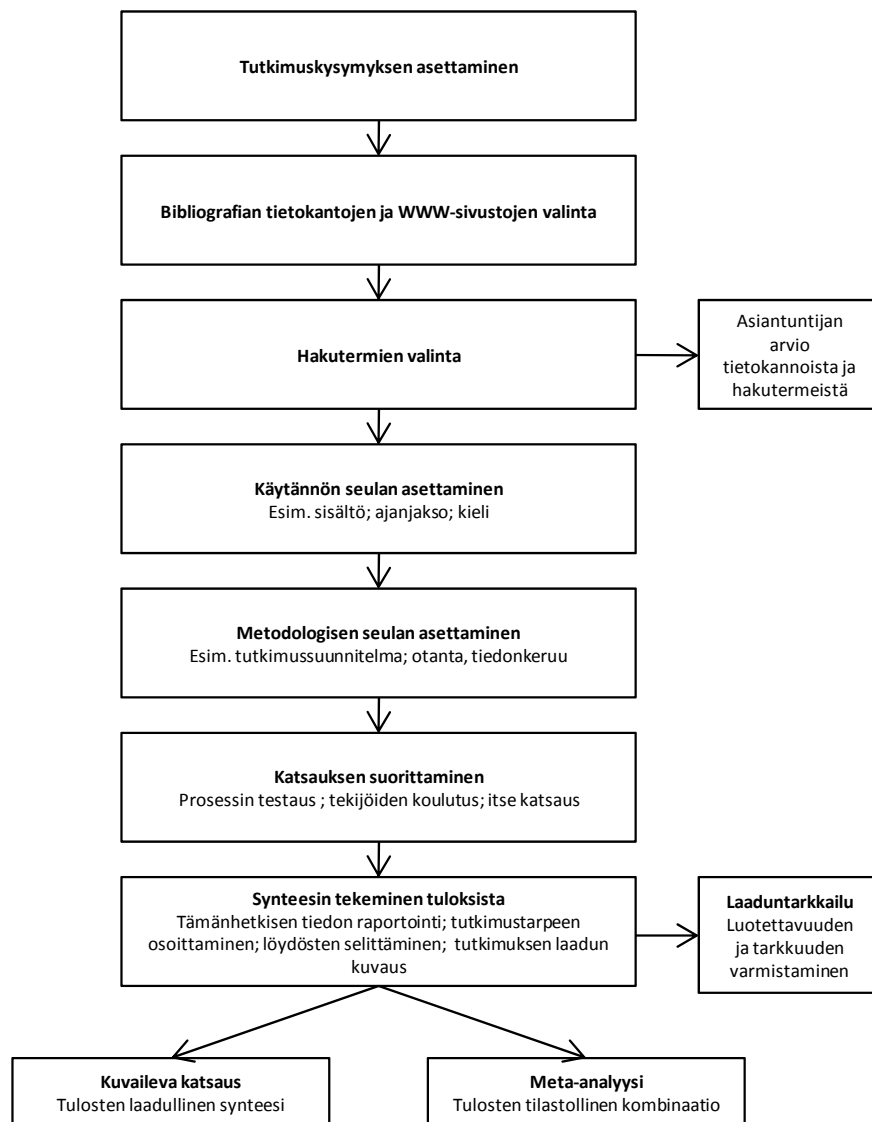
Ensimmäiseksi asetetaan tutkimuskysymys. Tämän jälkeen on edessä kirjallisuuden ja tietokantojen valinta. Kolmannessa vaiheessa valitaan hakutermit, jotka voivat olla sanoja tai fraaseja. Hakutermin huolellisella valinnalla pyritään rajaamaan hakutuloksia siten, että jäljelle jäävä materiaali vastaisi tutkimuskysymystä.

Seuraavat vaiheet koskevat seulontaa. Neljännessä vaiheessa hakutuloksia karsitaan käytännön seulan kautta. Tällä tarkoitetaan esimerkiksi sitä, mitkä kielet ja vuodet kelpuutetaan rajaaviksi kriteereiksi. Tämän jälkeen hakutuloksia seulotaan metodologisessa mielessä. Päämääränä on arvioida artikkeleiden ja tutkimusten tieteellistä laatua, eli valikoida katsaukseen laadukkain mahdollinen materiaali.

Kuudes vaihe on itse katsauksen tekeminen. Luotettava ja pätevä katsaus vaatii standardoidun muodon, jonka mukaan artikkeleista kerätään tietoa. Mikäli avustajia käytetään, heidät on hyvä kouluttaa huolella tehtävään. Valvomalla prosessin kulkua tutkimuksen luotettavuus ei kärsi.

Viimeisenä vaiheena on tulosten syntetisointi. Kuten kuvio 2 esittää, tähän vaiheeseen kuuluu useita toimenpiteitä. Myös synteesi tarjoaa useamman vaihtoehdon kuvailevasta katsauksesta meta-analyysiin. Baumeister ja Leary (1997) toteavat, että juuri tässä vaiheessa monet epäonnistuvat, eli tutkimusten integrointi jää liian pinnalliseksi kuvailuksi.

Kuvio 2. Kirjallisuuskatsaus vaiheittain Finkin (2005: 54) mallia mukailten.

Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on selkeästi erotettavissa omaksi kokonaisuudekseen tarkan ja mahdollisesti myös ankaran seulomisen takia. Seulonnassa jokainen tutkimus käydään huolellisesti läpi noudattaen katsaukselle asetettuja kriteereitä. Metodien huolellinen käyttö tuo uskottavuutta tutkimukselle. Lisäksi metodin tiukalla hyödyntämisellä varmistetaan, että tutkimuksen perustaksi kootut lähteet sisältävät vaatimuksen keskinäisestä loogisuudesta siten, etteivät lähdeaineistot ole vieraita toisilleen. (Metsämuuronen 2005: 579; Green ym. 2006: 105.)

2.3 Kvalitatiivinen meta-analyysi

Kolmas kirjallisuuskatsauksen perustyyppi on meta-analyysi. Meta-analyysi jaetaan kahteen perussuuntaukseen, jotka ovat kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen meta-analyysi. Aluksi käsitellään kvalitatiivista meta-analyysiä. Se sisältää puolestaan kaksi orientaatiota, joita ovat metasynteesi ja metayhteenvedo. Ne eroavat jossain määrin toisistaan. Meta-yhteenvedoon verrattuna metasynteesi on tulkitsevampi ja kuvailevampi analyysin muoto. Vastaavasti meta-yhteenvedossa korostuu matemaattisempi ja määrällisempi ote, ja se muistuttaa enemmän kvantitatiivista meta-analyysiä, jota kuvataan myöhemmin.

Metasynteesi

Laadullinen metasynteesi on erittäin lähellä systemaattista kirjallisuuskatsausta ja metodina melko nuori – sen juuret juontavat 1980-luvulle. Hermeneuttisena lähestymistapana metasynteesi pyrkii ymmärtämään ja selittämään tutkittavia ilmiöitä. Metasynteessissä on ideana yhdistää samaa aihetta tarkastelevat tutkimukset, jotta niiden nyanssit, oletukset ja tekstimiljööt voidaan 'paljastaa'. Niitä tarkastellaan pääosin yhtäläisyyksien ja erojen valossa pyrkimällä siihen, että itse aihealueesta rakentuu vakuuttava kokonaiskuva. (Vrt. Walsh & Downe 2005: 204–205.) Synteessin tekijä siis pyrkii suorittamaan tulkinnan alkuperäisten tulkintojen pohjalta, eli toisten tutkijoiden tutkimustuloksista (Zimmer 2006: 312).

Laadullisen metasynteessin toteuttamiseen löytyy monia tapoja. Evansin (2008: 144–145) mukaan metasynteesiä voidaan tukea mm. seuraavilla lähestymistavoilla: narratiivinen katsaus, meta-etnografia, grounded theory ja sisällönanalyysi. Metasynteesi etenee Walshin ja Downen mukaan (2004: 206–209) seuraavasti:

- aihealueen rajaaminen, kuten tutkimuskysymys/ongelma ja tavoitteet,
- relevanttien tekstien löytäminen, kuten aineiston laaja-alainen haku,
- päätös siitä, mitä otetaan mukaan,
- tutkimusten arviointi,
- analyttinen tekniikka, kuten vertailu/kontrastiharjoitteet (yhtäläisyyksien ja erojen etsiminen) ja ns. vastavuoroinen käänös,
- synteesi.

Metasynteessissä valittuja tekstejä luetaan huolella ja niistä nostetaan esiin avainmetaforia, fraaseja, ideoita ja käsitteitä, joita vertaillaan keskenään. Ryhmittelyn avulla käsitteistöä tiivistetään entistä tiukempaan nippuun. Pyrkimyksenä on vertailun avulla saada aikaan käsiteluokitteluja sekä löytää tutkimusten tuloksista

tarvittavaa yhtenäisyyttä. Kun luokittelut on riittävästi tiivistetty, suoritetaan materiaalille vastavuoroinen käännös (reciprocal translation) yhtenäistämällä tutkimustulokset. (Vrt. Walsh & Downe 2005: 208–209.)

Vastavuoroisessa käännöksessä on yksinkertaisesti kysymys tulkitsevasta synteesistä. Synteesiä rakennetaan siten, että yhtä tutkimusta verrataan toiseen ja etsitään yhtenäisiä piirteitä tutkimus tutkimukselta. Muuntamiseen käytetään metaforia. Tutkimuksista löydetty käsitteet käännetään yhdeksi samaa tarkoittavaksi käsitteeksi. Tutkimuksista etsitään samankaltaisuuksia, jotka niputetaan yhden laajan käsitteen alle. Tätä ei tehdä väkisin, koska tulosten eroavuudet johtavat joskus myös täysin uuden käsitteen löytymiseen. Kyse on kielellisestä tiivistämisestä, toisin sanoen, tulosten kieli yhtenäistetään niin pitkälle kuin mahdollista. Tiivistys edellyttää tutkimustulosten fraasien, metaforien ja käsitteiden keskinäistä vertailua. (Vrt. myös Noblit & Hare 1988: 38-39.) Metasynteesin sovellusta kuvataan neljännen osuuden sähköistä hallintoa käsittelevän tutkimuksen yhteydessä.

Metayhteenvedo

Metasynteesiä ja metayhteenvedoa ei pidä sekoittaa keskenään, koska kyse on kahdesta erilaisesta tavasta tiivistää tutkittavaa materiaalia. Siinä missä metasynteesi keskittyy tulkintaan, ottaa metayhteenvedo askeleen lähemmäs kvantitatiivista meta-analyysiä, pysyen kuitenkin enemmän laadullisena metodina. Laadullisessa metayhteenvedossa laadullinen tutkimus tiivistetään kvantitatiivisilla menetelmillä.

Metayhteenvedo sisältää neljä vaihetta, jotka ovat seulominen, ryhmittely, tiivistäminen ja efektikokojen laskenta. Ennen laskentavaiheita pyritään tiivistämällä ja karsimalla saamaan aikaiseksi hyvin tiivistettyjä lauseita, jotka ovat tutkimusongelman kannalta kuvaavia ja tärkeitä. Laskennallinen vaihe antaa metayhteenvedolle kvantitatiivisen puolen. (Sandelowski ym. 2007: 103.)

Metayhteenvedon idea tulee ymmärretyksi tarkastelemalla kahta metodiin liittyvää kysymystä, joita ovat yleisyyden efektikoko ja voimakkuuden efektikoko. Molemmilla on oma sisältönsä ja laskemistapansa, joita kuvataan lyhyesti ja yksinkertaistetusti seuraavassa.

Aluksi yleisyyden efektikoko (frequency effect size) lasketaan jakamalla tutkimusraportit, joissa tiivistetty lause esiintyy, tutkimusraporttien kokonaismäärällä. Näin pystytään ilmaisemaan, ovatko tutkijat saaneet samanlaisia tutkimustuloksia. Tutkimustulokset ovat samansuuntaisia, mikäli prosentti on korkea eli yhteisiä lauseita sisältäviä raportteja on suuri määrä raporttien kokonaismäärästä. Toisessa

vaiheessa lasketaan voimakkuuden efektikoko (intensity effect size). Tarkoituksena on laskea jokaisen tutkimusraportin voimakkuus siten, että raportissa esiintyneet tiivistetyt lauseet jaetaan kaikkien tiivistettyjen lauseiden määrällä. Tutkimusraportti on sitä keskeisempi suhteessa varsinaiseen tutkimusongelmaan, mitä suurempi sen voimakkuus on efektikooltaan. (Virtanen & Salanterä 2007: 74–75.)

2.4 Kvantitatiivinen meta-analyysi

Kun puhutaan meta-analyysistä, tarkoitetaan useimmiten juuri kvantitatiivista meta-analyysiä. Se on metodisesti vaativin kirjallisuuskatsauksen tyyppi. Meta-analyysi on tutkimusmenetelmä, jossa kvantitatiivisia tutkimuksia yhdistetään ja yleistetään tilastotieteen menetelmin. Sen avulla tehdään päätelmiä jo olemassa olevien tutkimusten olennaisesta sisällöstä sekä yhdenmukaistetaan tutkimustuloksia. Metodilla luodaan myös tutkimusaiheesta parempia yleistyksiä suhteessa yksittäisiin tutkimuksiin. Meta-analyysin johtoajatuksena pidetään eri menetelmin toteutettujen perustutkimusten tulosten kvantitatiivista synteesiä. Yhdistelemällä useita tutkimuksia toisiinsa niissä havaittu tietynlainen suunta voidaan todeta tilastollisesti merkitseväksi. (Kallio 2006: 19; Metsämuuronen 2009: 483.)

Meta-analyysin ehdottomana vahvuutena on se, että suuresta aineistosta pystytään antamaan numeerisia tuloksia. Näin vakuututaan, että myös tutkimustulosten uskottavuus paranee. Vaatimuksena tietysti on, että analyysiin koottavat tutkimukset ovat samantyyppisiä. (Green ym. 2006: 104–105.) Metodi soveltuu parhaiten tutkimustilanteisiin, joissa käytössä on lukuisia mutta tuloksiltaan ristiriitaisia tutkimuksia. Meta-analyysin käyttökelpoisuus riippuu käytetyistä aineistoista. Aineiston valintakriteerit tulee asettaa siten, että niiden avulla vain korkeatasoiset tutkimukset valikoituvat mukaan. Onnistuakseen meta-analyysi vaatii tekijältään tilastotieteellisiä valmiuksia. Tutkijat ovat kehittäneet meta-analyysia varten tilastotieteellisiä kaavoja.

Meta-analyysillä voidaan työstää eteenpäin tutkimuksia, jotka käsittelevät kahden tarkkaan määritellyn muuttujan välistä suhdetta. Tutkijan tehtävänä on määritellä sekä riippuva muuttuja eli selitettävä muuttuja, että riippumaton eli selittävä muuttuja. Tutkimusaineistona käytetyistä tutkimuksista kirjataan ylös tutkimustuloksiin mahdollisesti vaikuttavat tutkimuksen ominaispiirteet. (Bowen 2008: 708.) Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimusaineistoon valittujen muuttujien riippuvuuden voimakkuutta ja suuntaa. Muuttujia valittaessa on aiheellista kerätä runsaasti aineistoja koskevaa tietoa, koska karsiminen on tutkimusprosessin myöhemmissä vaiheissa helpompaa kuin aineiston uudelleen työstäminen.

Meta-analyysi ei ole luotettava, ellei tutkimuksen otos ole riittävän suuri. Tutkijalla tulee olla selkeät kriteerit meta-analyysissä käytettyjen tutkimusten sisällyttämiseen ja poisrajaamiseen. Bowenin (2008: 719) mukaan tutkimusmenetelmään kuuluu kahdeksan askelta. Ensimmäisessä vaiheessa hahmotellaan kahden valitun muuttujan välinen suhde, jonka jälkeen kerätään aihetta käsittelevä tutkimusaineisto. Kolmannessa vaiheessa suunnitellaan koodauslomake ja neljännessä tutkimusten ominaispiirteet kirjataan siihen. Tämän jälkeen arvioidaan edellisessä vaiheessa kootun aineistonkeräyksen luotettavuutta. Kuudennessa vaiheessa yksittäisille tutkimuksille lasketaan efektikoko, joka kertoo kuinka suuri yhteys, selitys tai ero ryhmien välillä on. Tämän jälkeen saadut tulokset analysoidaan tilastollisin menetelmin ja raportoidaan.

Tutkimusmenetelmänä meta-analyysi sopii parhaiten luonnontieteisiin ja teknisiin tieteisiin, joissa tutkittavat ilmiöt ovat periaatteessa luonteeltaan yhteismitallisia sekä pysyviä ja joissa tutkijan omalla tulkinnalla on vähemmän merkitystä. Sovellettaessa meta-analyyttistä tutkimusmenetelmää yhteiskunta- ja hallintotieteellisissä tutkimuksissa sen rajoitteet tulevat vastaan: ongelmat liittyvät esimerkiksi ”kysymyksiin erilaisista mitta-asteikoista, tulkinnoista sekä ilmiöiden ajallisesta ja paikallisesta luonteesta”. (Kallio 2006: 20.) On sanottu, että meta-analyysi tekniikkana viehättää sen takia, että se antaa vastauksen huolimatta siitä, onko tutkimukset yhdistetty tarkoituksenmukaisella tavalla vai ei. Suhteutettuna tulosten evidenssiin meta-analyysi on kirjallisuuskatsausten parhaimmista juuri laajuutensa ja tarkkojen metodisten prosessien vuoksi. (Petticrew 2001: 100; Green ym. 2006: 105.)

Hallintotieteellisen meta-analyysin käytöstä mainittakoon Trottierin, Van Wartin ja Wangin (2008) tutkimus johtajuudesta valtionhallinnon organisaatioissa. Tässä analyysissä on perustana kokonaisvaltaisen johtamisen malli, jossa testataan sekä mallin määritelmän kattavuutta että sen vaikuttavuutta alaisten tyytyväisyyteen. Vertailun kohteeksi otetaan transformaalinen johtajuus ja transaktionaalinen johtaminen. Näitä johtamismalleja koskeva kvantitatiivinen meta-analyysi kuvataan neljännessä osuudessa.

3 SYSTEMAATTISEN KIRJALLISUUS- KATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN: HALLINTO- KÄSITYS VERTAILUSSA

Miten metodin kuvauksesta päästään metodin käyttöön? Yksi vaihtoehto on tehdä kirjallisuuskatsaus. Tässä osuudessa toteutetaan systemaattinen kirjallisuuskatsaus hallintotieteellisellä artikkeliaineistolla. Seuraan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheita ja sovellan niitä hallintokäsityksen kehitystä kuvaavaan vertailututkimuksen artikkeliaineistoon. Operaatio edellyttää, että

- määritellään varsinainen tutkimusongelma
- täsmennetään hakutermit
- valitaan aikaväli
- rajaudutaan siihen doktriiniin, jonka piiristä tutkimukset valittiin
- analysoidaan tutkimusaineisto ja niiden laatu sekä
- tehdään kuvaileva tulosten synteesi.

3.1 Alkuvaiheet ja vertailu

Tutkimusasetelman alkuperäinen lähtökohta (työhypoteesi) oli rajata alue koskemaan hyvää hallintoa (hyvän hallinnon periaatteet ja arvot; eettinen johtaminen yms.). Esitutkimus kuitenkin osoitti rajauksen riittämättömäksi, sillä valittu hallintotieteellinen keskustelu ei osunut riittävästi hyvän hallinnon teemoihin. Tästä syystä tutkimusteemaa jouduttiin laajentamaan koskemaan hallintokäsitystä ja sen kehittymistä (ko. tutkimukseen perustuvat huomiot mm. hallinnosta, johtamisesta tai organisointiperiaatteesta).

Hakutermeinä käytettiin seuraavaa kahta käsiteparia: *comparative governance/ comparative research* sekä *public administration/administrative science*. Aineiston haulle asetettiin alunperin kolme kriteeriä. Ensinnäkin tutkimusten tuli olla artikkelin muodossa ja painottua keskeisiin hallintotieteellisiin aikakausjulkaisuihin. Toiseksi haussa edellytettiin, että artikkeleissa käsitellään tutkimustuloksia eikä niinkään tutkimusaiheiden tai vastaavien esittelyä. Kolmas kriteeri koski artikkelien julkaisuvuotta. Sen haarukaksi asetettiin aluksi 1940–2010. Seulonnan jälkeen ensimmäinen mukaan tullut artikkeli oli kuitenkin vasta 1970-luvulta, joten varsinainen aikaväli lyheni huomattavasti. Aikaväliksi muodostui 35 vuotta.

Artikkeliaineistona käytettiin Vaasan yliopiston julkisjohtamisen laitokseen viime vuosikymmenien aikana koottua vertailevien artikkelien kokoelmaa sekä EBS-CO-tietokantaa. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa yksi tärkeimmistä kriteereistä on teoriasuuntaan liittyvä rajaus, joka käsiteltävässä katsauksessa kohdistui vertailevan tutkimuksen perinteeseen. Vertailumetodin käyttöä ei tutkimuksessa edellytetty tiukimmalla tavalla vaan artikkeli hyväksyttiin käsiteltävien joukkoon, mikäli se käsitteli vertailua. Hallintovertailulla tarkoitetaan teoreettisten mallien, ilmiöiden ja maiden (hallinnollisten järjestelmien) vertailua. Vertailu kohdistuu yhteen, kahteen, kolmeen tai useampaan maahan.

Katsauksessa käytiin läpi kaikkiaan 257 artikkelia. Eri vaiheiden jälkeen erittäin tiukan seulan läpäisi vain 16 artikkelia. Tämän mahdollisti se, että artikkelimassasta poistettiin useita artikkeliryhmiä kuten yhden tapauksen vertailut; yleiskuvaukset ja yleiskatsaukset, joissa ei käsitelty selkeää tutkimusongelmaa; puhtaasti käsitteelliset työt, joista oli vaikea löytää selkeitä tutkimustuloksia sekä keskenään selvästi päällekkäiset aiheet.

Lopullinen katsaukseen valikoitunut aineisto on kuvattu taulukossa 1. Myöhemmän tulkinnan perustaksi taulukkoon on koottu artikkelin kirjoittaja ja artikkelin nimi sekä lehti ja numero. Lisäksi taulukossa on artikkelin teema sekä varsinainen aihepiiri eli kuvaus siitä, mitä käsitystä hallinnosta artikkeli edustaa. Viimeisessä sarakkeessa on lyhyt maininta artikkelin metodisesta asetelmasta.

Taulukko 1. Hallintokäsityksen kehitys vertailututkimuksessa

Artikkeli	Teema	Käsitys hallinnosta	Huomio vertailuasetelmaan ja metodiin
<i>Jreisat</i> , Synthesis and Relevance in Comparative Public Administration, Public Administration Review 35: 6, 663-671, 1975	Hallintovertailun menneisyys, nykyisyys ja tulevaisuus	Uudessa julkishallinnossa korostuvat tehokkuus ja manageriaalinen rationaalisuus	Keskustelua metodologiasta
<i>Rainey, Backoff & Levine</i> , Comparing Public and Private Organizations, Public Administration Review 36: 2, 233-244, 1976	Julkisen ja yksityisen sektorin erot	Tehokkuus markkinoiden kautta: kilpailu ja julkisen ja yksityisen sekoittuminen	Tarkastelussa julkinen ja yksityinen sektori

Artikkeli	Teema	Käsitys hallinnosta	Huomio vertailu-asetelmaan ja metodiin
<i>Derlien</i> , Observations on the State of Comparative Administration Research in Europe, <i>Governance: An International Journal of Policy and Administration</i> 5: 3, 279-311, 1992	Tarkastelu hallintovertailun tuottamasta tutkimuksesta Euroopassa 1980-luvulta lähtien	Siirtyminen markkina-orientoituneeseen julkiseen sektoriin: yksityistäminen, managerialismi ja hajauttaminen	Vertailevien tutkimusten analysointi kolmen ulottuvuuden kautta
<i>Thynne</i> , The Incorporated Company as an Instrument of Government, <i>Governance: An International Journal of Policy and Administration</i> 7: 1, 59-82, 1994	Osakeyhtiöiden julkisuus ja vastuullisuus	New Public Management: kohti markkinoita, johtamisvaltiota, tulorientaatiota; hybridisoituminen	Neljä maata tarkastelun kohteena (Iso-Britannia, Uusi-Seelanti, Singapore ja Saksa)
<i>Frederickson</i> , Comparing the Reinventing Government Movement with the New Public Administration, <i>Public Administration Review</i> 56: 3, 263- 270, 1996	Reinventing Governmentin ja New Public Administrationin vertailu	Reinventing Government: relevanssi, responsiivinen ja valtuuttava	Vertailtavina kaksi hallinnon uudistusdoktriinia
<i>Anechiarico</i> , Administrative Culture and Civil Society, <i>Administration & Society</i> 30: 1, 13-24, 1998	Tilaaaja-tuottajaulottuvuus; yhteiskunnalliset velvoitteet	Responsiivinen ja vastuullinen	Kaksi maata (Yhdysvallat ja Hollanti)
<i>Odgen & Wilson</i> , Bridging Quality Gaps, <i>Public Management</i> 2: 4, 525-546, 2000	Best value -malli tarkastelussa	Vähemmän kilpailua ja enemmän sisäistä yhteistyötä; best value – malli: läpinäkyvyys, tilivelvollisuus, omistajuus ja jatkuva kehittäminen; benchmarking muutosten apuna	Becnhmarking-menetelmä vertailevana työkaluna
<i>Pollitt</i> , Clarifying Convergence, <i>Public Management Review</i> 4: 1, 471-492, 2002	Konvergenssin avaaminen käsitteenä	New Public Management: siirtyminen markkina-ajattelua ja –toimintaa kohti	Erialaisten teoreettisten lähestymistapojen pätevyyksien tarkastelu

Artikkeli	Teema	Käsitys hallinnosta	Huomio vertailu-asetelmaan ja metodiin
<i>Magd & Curry</i> , Benchmarking: achieving best value in public-sector organisations, <i>Benchmarking: An International Journal</i> 10: 3, 261-285, 2003	Best value – mallin tavoitteiden saavutettavuus: onko benchmarking käyttökelpoinen julkisella sektorilla	Jotta benchmarking olisi hyödyllinen työkalu julkiselle sektorille, pitäisi sillä edistää jatkuvaa itsensä kehittämistä, kyetä oppimaan muilta ja sitoutua suorittamaan uudistuksia	Bechmarking ja best value -mallit esimerkkitapausten valossa
<i>Considine & Lewis</i> , Bureaucracy, Network, or Enterprise?, <i>Public Administration Review</i> 63: 2, 131-140, 2003	Markkina-, verkosto- ja sekatalousmallien vaikutus virkamiesten orientaatioon	Vanha byrokraattinen ja prosessimainen organisaatiomalli joutuu toimimaan uusien hybridioorganisaatioiden kanssa, joiden perustat ovat verkosto- ja yritysmaalleissa	Neljän maan virkamieskunnan vertailu (Australia, Britannia, Hollanti ja Uusi-Seelanti)
<i>Pina & Torres</i> , Reshaping Public Sector Accounting, <i>Canadian Journal of Administrative Sciences</i> 20: 4, 334-350, 2003	Julkisen sektorin taloushallinto	New Public Management: vastuu suoriteperusteisen tilinpidon ja markkinaorientoituneiden johtamistyylien kautta	Vertailussa 16 EU:hun kuuluvaa OECD-maata
<i>Wong & Welch</i> , Does E-Government Promote Accountability?, <i>An International Journal of Policy, Administration, and Institutions</i> 17: 2, 275-297, 2004	Internet-sivujen avoimuus ja tilivelvollisuus	Tilivelvollisuus ja tehokkuus toimivan sähköisen hallinnon kautta	14 valtion vertailu osana empiiristä tutkimusta
<i>Hood & Lodge</i> , Competency, Bureaucracy, and Public Management Reform, <i>An International Journal of Policy, Administration, and Institutions</i> , 17: 3, 313-333, 2004	Johtavien virkamiesten kompetenssikehityksen kehittyminen	Kompetenssi vaatimusten tulisi olla responsiivisempia suhteessa julkisen sektorin tehokkuutta hakeviin muutoksiin	Virkamiesten kompetenssit kolmessa maassa (Britannia, USA ja Saksa)
<i>Hansen & Lauridsen</i> , The Institutional Context of Market Ideology, <i>Public Administration</i> 82: 2, 491-524, 2004	Markkinaideologia julkiselle sektorille	Markkinaideologian hegemonia	Organisaation ylin johto (toimitusjohtajat) 14:sta OECD-maasta

Artikkeli	Teema	Käsitys hallinnosta	Huomio vertailu-asetelmaan ja metodiin
<i>Samaratunge, Alam & Teicher</i> , The New Public Management reforms in Asia, <i>International Review of Administrative Sciences</i> 74: 1, 25-46, 2008	Etelä- ja Kaakkois-Aasian maiden hallintoreformien epäonnistumiseen vaikuttavat tekijät	New Public Management: tehokkuus ja vaikuttavuus saavutetaan yksityisen sektorin johtamistekniikoiden ja markkinamekanismien avulla	New Public Managementin aloitteet neljässä maassa (Singapore, Malesiassa, Sri Lanka ja Bangladesh)
<i>Zhao & Peters</i> , The State of the State, <i>Public Administration Review</i> 69: Special issue, 122-128, 2009	Millä selittyy kahden maan hallinnon samantilaiset tilivelvollisuusongelmat?	Kun yksityisen ja julkisen raja-aidat madaltuvat, tilivelvollisuus nousee esille	Kaksi maata (Yhdysvallat ja Kiina)
<i>Monfrandini</i> , Accountability in the new public sector, <i>International Review of Public Sector Management</i> 23: 7, 632-646, 2010	New Public Management ja vastuullisuus	New Public Management -reformien vaikutukset julkisen sektorin tilivelvollisuuteen	Kaksi maata (Italia ja Ruotsi)

3.2 Tulosten yhteenveto ja tulkinnat

Mitkä ovat hallintokäsitystä koskevan systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tulokset ja miten niitä voidaan tulkita? Ensimmäinen huomio on se, että aineisto on suhteellisen kattava ja monipuolinen mm. siitä syystä, että käsiteltyjen tutkimusten empiirinen vertailu ulottuu moniin maihin. Katsaus sisältää alan johtavat lehdet. Näin ollen tutkimusaineiston pitäisi olla laadukasta ja luotettavaa.

Toinen perushuomio on se, että hallintokäsitys muodostuu valitulta ajanjaksolta siten, että tutkimuksissa näyttää olevan tietty toistuvuus ja osin myös temaattinen yhtenäisyys. Artikkeleiden sisällössä toistuu kaksi piirrettä: kysymys responsiivisuuden ja tehokkuuden vaatimuksesta sekä kysymys kilpailun ja markkinaohjautuvuuden vaikutuksesta. Yhtenäisyyttä selittää osin myös se, että tarkasteluun valittiin suhteellisen väljä teema tarkan tutkimusongelman sijasta.

Tutkimuskeskustelun kumulatiivisuus ei sen sijaan ole erityisen voimakas, mutta mielestäni riittävä. Yhden tutkimusalueen kuvaaminen systematisoi ja strukturoi kirjallisuuskatsausta. Kriittinen kysymys on kuitenkin se, onko hallintovertailu paras tutkimusalue hallintokäsityksen muutoksen selvittämiseksi. On selvää, että

tehdyllä rajauksella useita hallintotieteellisen tutkimuksen avainartikkeleita jäi tarkastelun ulkopuolelle.

Vaikka aineistossa esiintyy päällekkäisyyttä ja osittain tulosten ristiriitaisuutta, tuovat eri vuosikymmenet hieman erilaisia aiheita esille. Tätä voidaan pitää yhtenä tärkeänä huomiona tulosten tulkinnassa. Aineistosta erottuu kolme ajankohtaa tulkinnan perustaksi.

Tutkimusaineisto 1970-luvulta vuosituhannen vaihteeseen kattaa hallintotieteellistä keskustelua hallinnon tehokkuudesta, rationaalisuudesta ja vastuullisuudesta; toisin sanoen aiheista, jotka ovat perinteisiä tai 'ikuisia' hallintotieteellisiä kysymyksiä. Tämän jälkeen aiheet alkavat vähitellen muuttua siten, että 2000-luvun alkuvuosina vertailijat keskustelivat hallinnon uusista työkaluista (benchmarkingista) sekä uudesta organisoitumisesta, kuten hybridiorganisaatioista. Keskeiseksi teemaksi alkoi samalla nousta 'uusi' johtaminen ja New Public Managementin vaikutukset. Kolmanteen ajankohtaan eli vuoteen 2010 tultaessa aiheet kattoivat osin jo uusia teemoja kuten New Public Managementiin kohdistuvat arviot ja kysymykset sekä julkisen hallinnon tilivelvollisuus.

Mitä tästä jää käteen ja mikä on lopullinen synteesi? Aineisto antaa mahdollisuuden useisiin tulkintoihin. Yksi jatkosynteesiä edellyttävä tutkimustulos on seuraava. Laadullinen yhteenveto hallintokäsityksen muutoksesta kiteytyy kolmeen 'löytöön', joita ovat vastuu ja tilivelvollisuus, uudet organisaatiomuodot ja NPM.

4 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN ESIMERKKEJÄ

Mitä hyötyä kirjallisuuskatsauksesta on hallintotieteelle ja miksi siihen pitäisi ryhtyä? Ensinnäkin, kirjallisuuskatsaus tarjoaa mahdollisuuden käsitellä ja tiivistää laajoja aineistoja tuottaen uutta tietoa hallintotieteelle tärkeistä kysymyksistä. Toiseksi, kirjallisuuskatsaus palvelee tieteenalan tuntemusta. Se tavallaan pakottaa tutkijan perehtymään oman alansa keskusteluun pitkällä aikavälillä ja löytämään omalle tieteenalalle perustellun sisällön. Tämä vahvistaa hallintotieteilijän identiteettiä muiden alojen tutkijoiden joukossa.

Raporttiin on valittu esimerkkejä kirjallisuuskatsauksen käytöstä, jotka on poimitu tehdyistä tutkimuksista. Ne kuvataan tiiviisti korostaen katsauksen vaiheita ja saatuja tuloksia. Esimerkit ovat suuntaa-antavia eivätkä tarjoa suoranaisia metodisia ohjeita siihen, miten ko. kirjallisuuskatsaus pitäisi tehdä. Ne kuvaavat ao. tutkijan omia ratkaisuja kyseisissä tilanteissa.

Ensimmäinen tutkimusalue käsittelee hallinnon etiikkaa Yhdysvalloissa ja Euroopassa narratiivisen kirjallisuuskatsauksen avulla. Tällä otteella voidaan paljastaa tutkimusperinteen eroja. Toinen tutkimus kuvaa sähköistä hallintoa metasynteesin avulla. Synteesi selventää tutkimuskohteen ymmärtämiseen käytettyjä käsitteitä ja mallintamista. Kolmantena aiheena on muutosjohtajuus. Meta-analyttinen ote on selvästi kvantitatiivinen ja kuvaa mitattavuuden haastetta hallintotieteellisessä tutkimuksessa.

4.1 Hallinnon etiikan tutkimus Yhdysvalloissa ja Euroopassa: narratiivinen kirjallisuuskatsaus

Lawton ja Doig (2005) suorittivat narratiiviseen kirjallisuuskatsaukseen perustuvan tutkimuksen julkisen sektorin etiikan tutkimuksesta Euroopassa. Tutkimus mukailee asetelmiltaan Menzelin (2005) aiemmin tekemää tutkimusta, jonka kohteena oli Euroopan sijasta Yhdysvallat. Vaikka Lawtonin ja Doigin artikkeli on julkaistu ennen Menzelin artikkelia, on Menzel julkaissut osan tästä tutkimuksesta jo aiemmin.

Katsaukselle asetetut raamit eli selvitettävät alueet ovat kummassakin tutkimuksessa täysin identtiset: 1) Mikä on ollut ensisijainen fokus julkisen sektorin eettisyyden tutkimuksessa? Mitkä ovat olleet tutkimuskysymykset? 2) Miten hyvin empiirinen tutkimus vaikuttaa etiikan teoriaan ja miten hyvin etiikan teoria empiiriseen tutkimukseen? 3) Ovatko tutkimuslöydöt kumulatiivisia? Onko edistystä

tapahtunut tietopohjan rakentumisen suhteen? 4) Onko havaittavissa uusia tutkimussuuntia ja onko olemassa laiminlyötyjä tutkimusalueita?

Menzel kävi katsauksessaan läpi kymmenen Yhdysvalloissa julkaistavaa, hallintotieteellistä lehteä vuosilta 1999–2004, kun taas Lawton ja Doig käyttivät lähteenään kuutta Euroopassa ilmestyvää lehteä aikaväliltä 1999–2003. Lawtonin ja Doigin tutkimus eroaa Menzelin tutkimuksesta siinä, että he eivät pidättäytyneet puhtaasti hallintotieteellisissä lehdissä vaan ottivat poikkitieteellisemmän katsannon aineistonsa keruuseen. Tämä johtuu siitä, että Lawton ja Doig ovat ottaneet tarkasteluunsa mukaan korruption, joka tarjoaa maanläheisemmän kehityksen, kun taas eettinen hallinto tuo teoreettisemman näkökulman. Menzelin keräämä aineisto oli laajuudeltaan hieman yli sata artikkelia, kun taas Lawton ja Doig saivat kasaan selvästi alle sata artikkelia. Huomionarvoista on, että Menzelin aikaväli on vuoden pidempi ja että hän on käyttänyt useampaa julkaisua lähteenään. Tästä syystä kyseiset luvut eivät ole vertailukelpoisia.

Nämä edellä mainitut tekijät rajaavat kumpikin katsausta ja analyysiä. Väljän metodisen lähestymistapansa vuoksi molemmat tutkimukset sopivat hyvin narratiivisiksi katsauksiksi. Myös integroitu kirjallisuuskatsaus voisi olla mahdollinen, mutta koska metodologinen tarkkuus ei ole kovin valikoiva, on syytä pidättäytyä narratiivisessa katsauksessa.

Artikkelit poikkeavat rakenteeltaan toisistaan siten, että Lawton ja Doig tarkastelevat havaintojaan kahden ulottuvuuden kautta eli julkisen palvelun etiikan ja korruption tutkimuksen näkökulmista. Nämä aihealueet on edelleen jaettu tarkempiin teemoihin. Menzel puolestaan tarkastelee artikkeliaineistoa viiden toisiinsa kytköksissä olevan teeman kautta, joita ovat eettinen päätöksenteko ja moraalinen kehitys, eettiset lait ja säätelevät virastot, organisatorinen suoriutuminen, eettinen johtaminen ja eettinen ympäristö.

Millaisia johtopäätöksiä Lawton ja Doig tekevät laajan artikkelimateriaalin perusteella? Heidän mielestään eettisen hallinnon eurooppalainen tutkimus keskittyy käsitteen avaamisen ja sen kontekstin kartoittamiseen. Itse teorian rakentelua on toistaiseksi niukalti, samoin kuin empiiristä tutkimusta. Tutkimukset ovat usein lyhyitä tilannekuvauksia ja laadukkaita pitkittäistutkimuksia on vähän. Myöskään kumulatiivisuus ei vielä vakuuta tutkijoita. Sen tulkitaan olevan lähinnä orastavalla tasolla ja oman tieteenalan tietopohjakin on näin ollen alkeellinen. Lawton ja Doig eivät kuitenkaan näe tulevaisuutta synkkänä, sillä eettisen hallinnon tutkimus on kasvava alue hallintotieteissä ja muutosta on ilmassa.

Siinä missä eurooppalainen tutkimus on hajanaista ja vähemmän kumulatiivista, on keskustelu eettisestä hallinnosta Yhdysvalloissa keskittynyt voimakkaasti kah-

den lehden ympärille. Nämä lehdet ovat Public Integrity ja Public Administration Review. Verrattuna Eurooppaan, Yhdysvalloissa tehdyt tutkimukset painottuvat empiirisesti. Menzelin havaintojen mukaan eettisen hallinnon tietopohjan kehittyminen omalla tieteenalalla on hyvässä vauhdissa, mutta vielä enemmän vaaditaan. Hän huomauttaakin, että Eurooppa on tullut keskusteluun mukaan ja alan tutkimuksen tietopohja laajenee. Kuten Euroopassa, myös Yhdysvalloissa tutkijoiden toivotaan tarttuvan ns. isoihin kysymyksiin ja siten irtautuvan turhista kahleista. Eurooppalaisen tutkimuksen koetaan liiaksi keskittyneen New Public Managementin kysymyksiin. Cooperia mukailleen Menzel ottaa esille globaalien etikan mahdollisuuden ja amerikkalaisen keskustelun mukaantulon siihen.

Lawton ja Doig ovat Menzelin kanssa samoilla linjoilla eettisen hallinnon tutkimuksen suunnasta. Kirjoittajien mielestä tutkimuksen laatu paranee seuraavin toimenpitein ja suosituksin: a) teoria ja empiria saatetaan yhteen, b) rakennetaan kumulatiivista tietopohjaa ja c) toteutetaan täsmällisempiä tapaustutkimuksia ja pitkittäistutkimuksia.

4.2 Sähköinen hallinto: metasynteesi

Metasynteessin esimerkki löytyy Leen (2010) tutkimusartikkelista, jonka teemana on sähköinen hallinto. Leen fokus kohdistuu erilaisten sähköisten hallintomallien tarkasteluun. Aikaväli on kymmenen vuotta. Hän on kiinnittänyt huomiota siihen, miten näitä malleja esitellään kirjallisuudessa. Lee on havainnut, että metaforat, joita mallit käyttävät, ovat hieman erilaisia ja vaikeuttavat siten erilaisten tutkimustulosten ymmärtämistä ja sähköisen hallinnon kehittämistä. Metasynteessin tavoitteena on luoda yhtenäinen kuva tehdystä tutkimuksesta.

Ensimmäiset vaiheet

Metasynteesi etenee aiemmin kuvatun Walshin ja Downen esittelemän seitsenvaiheisen prosessin mukaan. Leen tutkimuksen ongelmaksi on nostettu sähköisen hallinnon vaiheisiin liittyvät metaforat ja niiden tarkastelu sekä pyrkimys muodostaa näiden avulla yhtenäinen käsitteistö.

Tutkimusta varten aineistoa on haettu ensimmäiseksi sähköisistä tietokannoista hakusanalla 'e-government' ja sitä tukien sanoilla 'stage' ja 'model'. Haussa käytettyjä tietokantoja oli kaksikymmentä ja ensimmäisen vaiheen jälkeen artikkeleita oli yhteensä 416. Tämän jälkeen materiaalia on seulottu kielen (englanninkieliset valittiin mukaan) ja osuvuuden suhteen. Osa tutkimusasetelmalle hyödyttömiä

tekstejä karsiutui pois ja jäljelle jäi 156 artikkelia. Jäljelle jäänyttä tutkimusmateriaalia on tämän jälkeen haravoitu ”berrypicking” tekniikalla. Tekniikassa on kyse siitä, että tiedonhaku ei ole klassisen mallin mukainen lineaarinen prosessi, vaan tietoa löytyy vähitellen ja hakuja korjataan siihen suuntaan, mistä tietoa löytyy. Sillä pyritään löytämään suurempia tiedon ryhmiä.

Tarvittavan tiedon hankkiminen on rinnastettavissa marjanpaimintaan, jossa koko ajan pyritään siirtymään isomman esiintymän luo. (Bates 1989.) Leen tutkimuksessa ’berrypicking’ -tekniikkaa on hyödynnetty erityisesti analysoitaessa viittauksia muihin tutkimuksiin. Näin on voitu seurata viittausten ketjua, joka on muodostunut, kun tutkijat ovat viittaneet edellisiin malleihin. Viittausketjun kautta mukaan on valikoitunut uusia tutkimustuloksia sähköisen hallinnon kehitysmalleista. Näiden vaiheiden seurauksena kaksitoista kehitysmallia nousi esiin.

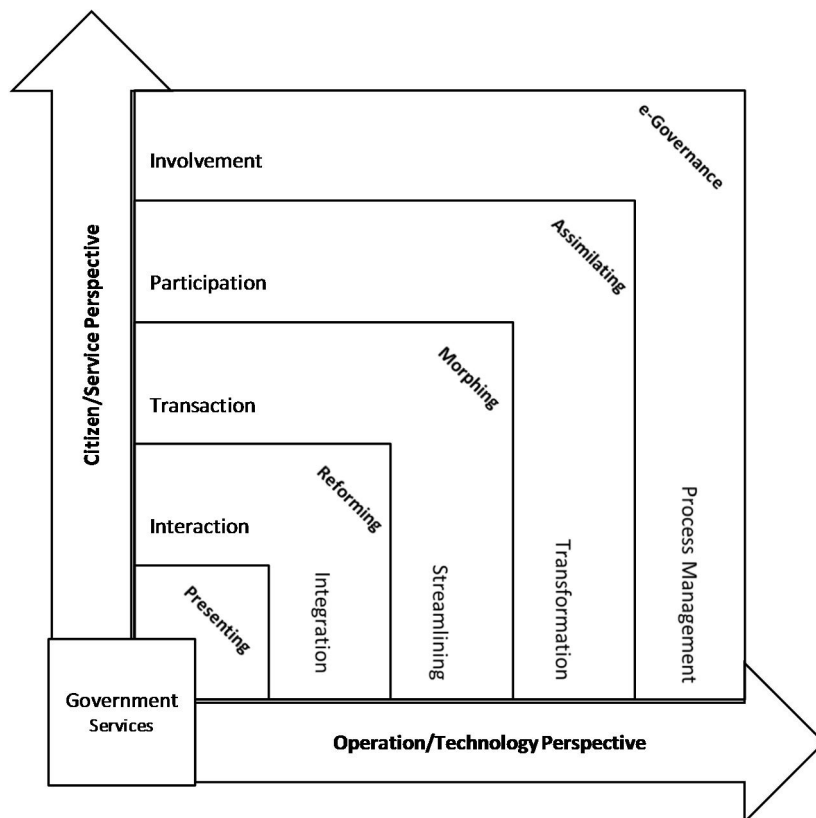
Walshin ja Downen mallin mukainen arvioiva vaihe on sivuutettu. Tätä selittää se, että arvioiva vaihe on tärkeämpi silloin, kun kumulatiivisuus on merkittävämmässä roolissa. Koska sähköinen hallinto on ilmiönä suhteellisen uusi ja Leen tutkimus keskittyy mallien etsimiseen, tutkimusaineiston täsmällisyys ei tässä mielessä ole ollut kaikkein tärkein kriteeri. Tärkeimpänä kriteerinä on pidetty sitä, että tutkimuksista saadaan esiin sähköisen hallinnon malleja.

Analyysi

Kun sähköisen hallinnon mallit analysoitiin, niistä pystyttiin tunnistamaan kymmenen karkeaa kehitystasoa. Tämä vaatii tarkkuutta, jotta jokaisen mallin alle löydettiin kehitysvaiheisiin sopivia ominaisuuksia. Leen tutkimuksessa vertailu suoritettiin käyttämällä kolmen asiantuntijan ryhmää, jotka hyödynsivät semanttista (viittausten ja merkitysten) vertailua siten, että malleja vertailtiin kymmenen teksteistä ilmenneeseen vaiheeseen. Leen metasynteesin yhteenvedo on esitetty kuviossa 3.

Kuten Leen esityksestä ilmenee, tarkasteltavat tasot on tiivistetty kymmenestä tasosta viiteen ja ulottuvuudet kahteen perusnäkökulmaan. Ensimmäinen on kansalaiset ja heidän palveleminen (citizen/service perspective) ja toinen on operationaaliset ominaisuudet ja teknologia (operation/technology perspective).

Valikoituneita käsitteitä ja tasoja verrattiin toisiinsa ja vielä suhteessa kahteen edellä mainittuun ulottuvuuteen. Näin pyrittiin selvittämään, löytyykö tutkimuksista käsitteitä ja ominaisuuksia, jotka ovat yhdistettävissä valittuihin metaforiin kuvion 3 mukaisesti. Samalla myös eroavuudet tulevat ilmi, koska käsitteet asetetaan jommankumman ulottuvuuden alle.

Kuvio 3. Sähköisen hallinnon vaiheiden metasynteesi (Lee 2010: 229)

Kuviossa käsitteet vuorovaikutus (interaction) ja transaktio (transaction) sijoittuvat kansalaisten ja niiden palvelemisen alle, kun taas integraatio (integration) ja muutos (transformation) kuuluu operationaalisen ja teknologisen ominaisuuden alle. Tällä tavoin vastavuoroisessa käänöksessä käsitteitä luokiteltiin ja verrattiin sähköisen hallinnon eri malleihin.

Analyysin viimeinen vaihe koostuu metaforien tarkastelusta. Asiantuntijoita pyydettiin muodostamaan metaforia ulottuvuuksien ja käsitteiden taakse. Näitä taustalla olevia metaforia muodostui yhteensä viisi. Metaforat kuvaavat sähköisen hallinnon suuria kehitysvaiheita, joiden sisälle eri ulottuvuudet ja käsitteet sijoittuvat. Sähköisen hallinnon kehitysvaiheet ovat esillepano (presenting), omaksuminen (assimilating), uudistuminen (reforming), muodonmuutos (morphing) ja itse sähköinen hallinto (e-governance).

Prosessin vaiheiden avulla tutkimuksessa tiivistettiin kehitysvaiheet viiteen ja käsitteet kahdeksaan kohtaan. Ne sijoittuvat kahden ulottuvuuden alle. Kaiken kaikkiaan Leen metasynteesiä voidaan hyödyntää sähköisen hallinnon tutkimuksessa, koska tulokset tarjoavat välineitä ja tietopohjan (body of knowledge) sekä teoreettiselle tutkimukselle että käytännön kehitystyölle.

4.3 Muutosjohtaminen: kvantitatiivinen meta-analyysi

Lähtöasetelma

Seuraavassa perehdytään yhteen transformaalisen ja transaktionaalisen johtamisen vaikuttavuuskorrelaatioista tehtyyn tutkimukseen (Lowe ym. 1996: 386), jossa on sovellettu kvantitatiivista meta-analyysiä. Tutkimusaineisto kuvaa johtamisen rakenteita ja tutkimuksessa hyödynnetään multifactor leadership questionnaire (MLQ) –kyselyä.

Transformaalinen johtaminen on muutosjohtamista, jossa johtaja motivoi ja inspiroi alaisia sisäisten motivaatiotekijöiden avulla. Transaktionaalinen johtaminen perustuu puolestaan vaihtoon, jossa johtaja lupaa alaiselle palkkion tehdystä työstä. Näin ollen jälkimmäinen johtamistapa painottuu enemmän ulkoisiin motivaatiotekijöihin. Edellinen tapa on enemmän johtajuutta ja jälkimmäinen enemmän johtamista. (Seeck 2008: 332.)

Meta-analyysiä varten on useita tilastollisia menetelmiä. Katsauksessa käytettiin Hunter ja Schmidt -metodia, joka on yksi käytetyimmistä metodeista johtajuutta ja organisaatiokäyttäytymistä käsittelevässä meta-analyysisessä tutkimuksessa. Suosiota selittää ainakin se, että metodi ottaa huomioon populaatioiden efektikokojen tutkimuskohtaisen vaihtelevuuden, mikä on erityisen tärkeää onnistuneessa meta-analyysissä. Analyysin vaiheet on kuvattu tarkemmin kuviossa 4.

Vaiheet

Alkuvaiheessa rajattiin johtamisen sisältö ja asetettiin tutkimuksen hypoteesit. Lowen, Kroeckin ja Sivasubramaniamin tutkimuksessa (1996: 396–398) johtajuuteen on valittu viisi kokonaisuutta, jotka ovat karisma, intellektuaalinen stimulaatio, individualisoitu harkinta, ehdollinen palkitseminen ja esimerkillä johtaminen. Nämä muodostavat meta-analyysin luokat. Kun tutkimusongelma on asetettu ja aineiston puitteet ovat selvillä, tutkijat asettivat varsinaiset hypoteesit:

1. Transformaalinen johtajuus on yleisempää yksityisissä ja transaktionaalisen yleisempää julkisissa organisaatioissa.
2. Organisaatiotyyppi vaikuttaa sekä tehokkuuteen että transformaalisen ja transaktionaalisen johtamisen suhteeseen. Transformaalisen johtamisen suhde vaikuttavuuteen on voimakkaampi yksityisissä organisaatioissa.
3. Transformaalinen johtajuus on sitä yleisempää, mitä ylemmälle organisaatiotasolle siirrytään.

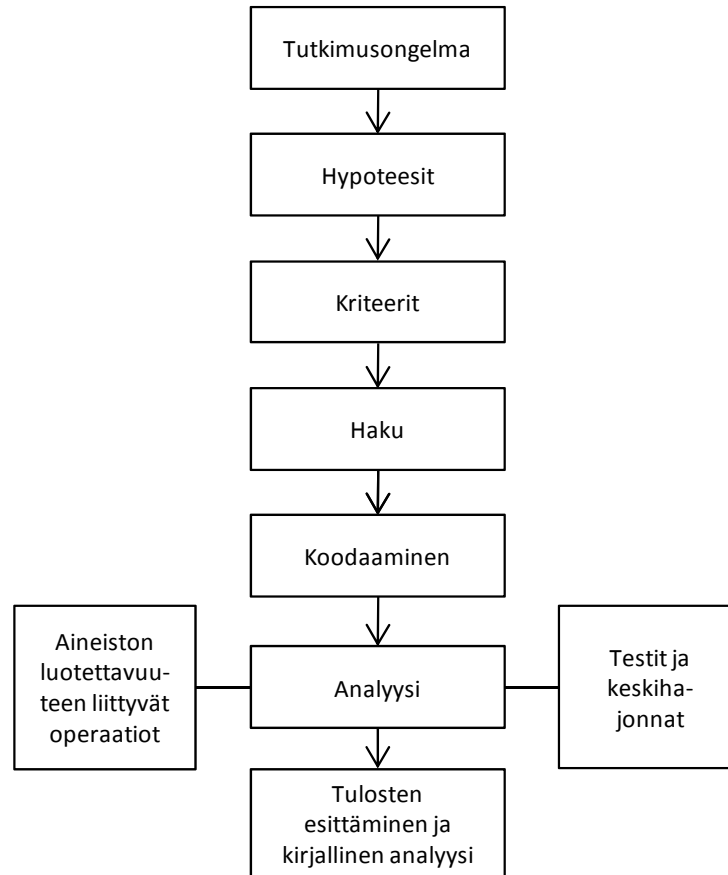
4. Transformaalisen ja transaktionaalisen johtajuuden ja vaikuttavuuden suhteeseen vaikuttaa johtajan asema organisaatiossa. Transformaalisen johtamisen ja vaikuttavuuden suhde on suurempi johtamishierarkian yläpäässä.
5. Sillä on merkitystä, mitä kriteeristöä hyödynnetään kun johtamistyyppien ja vaikuttavuuden suhdetta mitataan. Olettamuksen mukaan alaisten käsitteet tehokkuudesta muodostavat vahvemman perustan kuin organisaation tehokkuusmittarit.

Tämän jälkeen tutkimukselle valittiin tarkemmat kriteerit. Näin toimien kerättyjä tutkimuksia pystytään karsimaan ja vain oleellinen seuloutuu mukaan. MLQ:n laatua arvioitiin seuraavilla kriteereillä: ensinnäkin, MLQ:n tulee mitata vaikuttavuutta alaisen näkökulmasta, toiseksi, raportoinnin perustana on johtajuuden mitayksikkö/mittakaava, joka koskee vaikuttavuutta, kolmanneksi, osoitetaan johtamistyylin ja vaikuttavuuden välillä oleva korrelaatio esimerkiksi Pearsonin korrelaatiokertoimen avulla ja neljänneksi, todennetaan, että arvioinnin kohteena on todellinen johtaja eikä johtajan ideaalityyppi tai hypoteettinen johtaja.

Jatkovaiheet koskivat tiedonhakua ja datan käsittelyä. Hakutilanteessa hyväksyttiin mukaan myös julkaisemattomat tutkimukset. Toimenpiteellä pyrittiin välttämään ns. ”pöytälaatikko-ongelma” (file drawer problem), mikä merkitsisi, että vain merkittävät ja suuren luokan tutkimustulokset julkaistaan ja ns. pienen efektikoon tulokset jäävät tutkijoiden pöytälaatikoihin.

Tutkimukseen valikoitunut kirjallisuus käytiin läpi, data seulottiin ja koodattiin. Tutkimusaineiston koodauksella pyritään löytämään paras tulos, joka on mitattavissa ja joka soveltuu juuri alaisen näkökulman tarkasteluun. Koodausta rajaavat valitut hypoteesit, joista kaksi ensimmäistä koskivat yksityisen ja julkisen eroa, kaksi seuraavaa johtajuuden tasojen vaikutusta ja viimeinen alaisten mielipidettä tehokkuudesta suhteessa organisaatiotason mittareihin. (Lowe ym. 1996: 399–402.)

Koodauksen ja luokittelun jälkeen tehtiin itse analyysi. Yksi huomio koskee tutkimuksen ensimmäistä hypoteesia, joka viittaa julkisen ja yksityisen sektorin johtajuuden eroihin. Keskiarvot laskettiin punnitsemalla otosten keskiarvon ja otosten kokojen vaihtelua kummankin alaryhmän eli yksityisen ja julkisen organisaation kohdalla. Keskihajonnat laskettiin jokaisen viiden luokan osalta. Vertailu yksityisen ja julkisen välillä suoritetaan MLQ:n skaalan kohdalla käyttäen tilastollista z-testiä. Näin syntyy tilastollinen kuva siitä, miten riippumattomat otokset eroavat toisistaan. Z-testin avulla pyritään vastaavasti osoittamaan erojen merkittävyys.

Kuvio 4. Meta-analyysin vaiheet Lowen, Kroeckin ja Sivasubramaniamin tutkimuksessa (1996).

Loppua kohden suoritetaan luotettavuuteen liittyvät laskelmat. Käsiteltävässä tutkimuksessa ensimmäiset operaatiot on kohdistettu korrelaatioihin, koska kaikki tutkimukset eivät ole tarjonneet luotettavuuteen liittyvää tietoa. Luotettavuuden kannalta on tärkeää, että korrelaatioihin liittyvät korjaukset suoritetaan. Seuraava askel on rakentaa luottamusvälit ja Bayes-luottamusvälit niin luokille kokonaisuudessaan kuin myös alaryhmille. Mittareiden tehtävänä on osoittaa, ovatko meta-analyysin kautta tuotetut efektikoot tarkkoja ja merkityksellisiä. (Lowe ym. 1996: 401–403.)

Meta-analyysin tulokset

Lowen, Kroeckin ja Sivasubramaniamin meta-analyysi tuotti mielenkiintoisia tuloksia. Ensimmäisen hypoteesin perusteella julkisen ja yksityisen organisaation johtamisen eroa siltä osin, että yksityisiä organisaatioita johtavat ovat taipuvampia transformaaliseseen johtamiseen. Lisäksi oletettiin, että julkisissa organisaati-

oissa transaktionaalinen johtaminen olisi yleisempää. MLQ:lla tuotettu tutkimustieto osoitti nämä väitteet vääriksi. Julkisen sektorin johtajilla oli enemmän transformaaliselle johtajalle tyypillisiä ominaisuuksia. Erot olivat riittävän merkittävät, jotta kyseinen johtopäätös pystyttiin tekemään. Tätä kuvaa hyvin yhden johtajuuden ominaisuuden eli karisman keskiarvot. Julkisissa organisaatioissa ne olivat 2.61 ja yksityisissä 2.37.

Tutkimuksessa selvitettiin, millaiset johtamistavat selittävät vaikuttavuutta. Toisin sanoen, mitkä ominaisuudet katsotaan liittyvän parempaan vaikuttavuuteen. Meta-analyysin avulla tutkijat osoittivat, että transformaalinen johtajuus parantaa vaikuttavuutta. Hieman poikkeava tulos on lisäksi se, että tämänkaltaista johtajuutta ilmenee enemmän julkisissa kuin yksityisissä organisaatioissa.

5 KANSAINVÄLISET LEHDET HALLINTO-TIETEELLISEN KIRJALLISUUSKATSAUKSEN LÄHTEENÄ

5.1 Lehdet ovat vain yksi valinta

Kirjallisuuskatsauksen tekijälle yksi keskeisimmistä lähdeaineistoista ovat alan johtavat kansainväliset lehdet, koska niiden käyttöön liittyy paljon mahdollisuuksia. Kirjallisuuskatsauksen kohdalla termillä 'kirjallisuus' tarkoitetaan laajasti kirjallista lähdeaineistoa, kuten kirjallisuutta, tieteellistä tutkimusta tai esimerkiksi ammattikirjallisuutta. Hallintoa tutkittaessa kirjallisuuskatsauksen kirjallisuus on suhteellisen monipuolista kuten jäljempänä osoitetaan.

Tieteelliset lehdet ovat vain yksi perusteltavissa oleva kirjallinen aineisto kirjallisuuskatsauksille. Tutkimusmateriaaliksi kelpaavat lisäksi 1) tieteelliset monografiat ja muu tutkimuskirjallisuus, 2) julkisyhteisöjen (ministeriöt, virastot, kunnat yms.) selvitykset, 3) kansainvälisten organisaatioiden (YK, OECD, EU) raportit ja tieteellisten järjestöjen (IIAS, IASIA, ASPA) julkaisut sekä 4) muiden asiantuntijaorganisaatioiden (tutkimuslaitokset, 'think tankit' yms.) tutkimukset ja selvitykset.

Julkisyhteisöjen tarjoama tutkimus on yleensä tehty ammattitutkijoiden toimesta ja näin ollen se on luotettavaa. Se eroaa akateemisesta tutkimuksesta siinä, että julkisyhteisöt ovat kiinnostuneita tuloksista ja seuraamuksista eivätkä niinkään teoreettisesta keskustelusta. Asiantuntijaorganisaatioiden tuottamaa materiaalia käytettäessä kannattaa perehtyä siihen, minkälaisesta laitoksesta on kyse, sillä erilaiset 'think tankit' tuottavat materiaalia myös asiakkailleen. Tästä syystä raportit saattavat olla joskus hieman 'värittyneitä' tai painottuneita. Joidenkin tutkimuslaitosten tutkimuspoliittisten linjausten taustalla ovat intressiryhmät kuten elinkeinoelämä tai palkansaajat. (Vrt. Bearfield & Eller 2008: 67–68.)

Tieteellisten artikkelien ja konferenssipaperien käyttökelpoisuus piilee niiden ajantasaisuudessa eli niistä on yleensä parhaiten saatavissa ajankohtaista tietoa. Monografiat voivat puolestaan olla pitkän ja vaativan tekoprosessinsa vuoksi hieman jäljessä aikaansa. Väitöskirjat ovat kuitenkin arvioinnin läpikäyneitä julkaisuja, joten ne ovat luotettavia lähteitä, ja tarjoavat usein hyvän kokoelman uusia lähteitä hyödynnettäväksi omaan tutkimukseen.

Tutkimukseen otettavan lähdemateriaalin rajausta on tutkimuksen kannalta oleellinen kysymys. Tutkija voi tutkimusongelman vaatimalla tavalla muodostaa kom-

binaatioita eli eri teokset ja journalien artikkelit sopivat hyvin saman katsauksen alle, mikäli siitä on etua tutkimusongelman käsittelyssä.

Aineiston keräämisessä oleellinen kysymys koskee myös tutkimuksen käytännön toteuttamista, ts., mistä artikkeleita kannattaa lähteä etsimään. Eduskunnan kirjasto, yliopistojen tiedekirjastot sekä muut erikoiskirjastot tarjoavat laadukkaita tietokantoja, joista oman alan materiaalia pystyy etsimään. Näihin tietokantoihin on sisällytetty kokonaisia lehtien vuosikertoja. Kirjastojen palvelut saattavat kuitenkin olla maksullisia eli monet tietokannoista tarjoavat ilmaiseksi ainoastaan viitetiedot ja abstraktit. Perinteinen työskentely kirjastossa ei siten ole vielä täysin historiaa.

Hallintotieteellistä materiaalia sisältävistä tietokannoista mainittakoon mm. EBSCO, JSTOR, Sage Premier ja Wiley online library. Näistä kannoista on löydettävissä monet tärkeimmät hallintotieteelliset julkaisut. Lehtiä on mahdollista selata numeroittain, mutta myös sanahauulla niistä voi helposti löytää etsimänsä. Kirjallisuuden suhteen Ebrary on suositeltava tietokanta, sillä se sisältää kokonaisia kirjoja elektronisessa muodossa.

Internet on toimiva työkalu lähteiden haussa, mutta sen avulla löytyvään materiaaliin on syytä suhtautua kriittisesti. Kaikki sähköisesti julkaistu materiaali ei ole varmennettua tietoa. Suomessa julkisyhteisöjen raportit ja tutkimukset julkaistaan asianomaisen yksikön www-sivuilla ja samoin toimivat keskeiset kansainväliset organisaatiot. Suomalaisten julkisyhteisöjen, kuten Tilastokeskuksen, sivuilta löytyy paljon laadukasta ja varmennettua tietoa.

5.2 Alan lehdet ja valintakriteerit

Mitä selkeämmin journalit ovat osoitettavissa, sitä selkeämpi on tutkimusalueen profiili tieteenä ja sitä paremmin tiettyä hallinnon teemaa tai ongelmaa koskevaa tieteellistä keskustelua on löydettävissä ja hyödynnettävissä. Se, miten laajasti tiedepiireissä siteeratut lehdet ovat löydettävissä ja koottavissa tutkimustyötä varten, osoittaa epäsuorasti myös tieteenalan kehittyneisyyttä ja itsenäisyyttä. Valinta on silti aina viime kädessä tutkijan ja perustuu tieteenalan määrittämiseen sekä tietysti siihen, mistä tutkimusaiheesta ja -ongelmasta on kysymys. Valintakriteereitä on useita ja lopulliseen valintaan edetään vaiheittain.

Hallintotieteen kohdalla tärkeä valintakriteeri on se, miten hallintotieteen ytimeen kuuluvat lehdet löydetään. Esimerkiksi kansainvälisen Hallintotieteiden Instituutin (IIAS) lehtiluettelossa on maittain ja maanosittain lueteltu yli sata lehteä.

Lehtien rajaaminen on helpointa jurnaalien alan mukaan. Yksi kansainvälisesti käytetty luokittelu on julkisen sektorin lehdet. Tällä kriteerillä mukaan tulevat lukuisat julkisen sektorin lehdet ja ns. policy ja public policy -alkuiset lehdet, joista ainakin 10–20 lehteä on lähellä hallintotieteen teemoja. Näitä ei pidä unohtaa, mutta rajausta käytettäessä lehtien lukumäärä jää suureksi ja teemoiltaan osin hajanaiseksi.

Yksi rajaus koskee lähitieteitä, kuten management-alkuisia tai yleisen organisatioteorian lehtiä, joita on kymmenittäin ja joista monilla on selvä yhteys hallintotieteeseen. Näistä voidaan mainita Organization Studies, Human Relations, Evaluation sekä Journal of Public-Private Partnerships.

Ns. yleishallintotieteen lehdet jäävät jäljelle. Näiden kohdalla on tehtävä karsintaa, sillä tiettyjen tutkimuskohteiden tai -aiheiden mukaiset lehdet jäävät ulkopuolelle. Tällaisia ovat julkisen talouden lehdet kuten Public Finance Quarterly, Public Budgeting and Financial Management sekä Public Money and Management. Terveydenhuollon hallintoon ja johtamiseen keskittyviä lehtiä ovat Health Care Management Review, Social Choice and Welfare ja Leadership in Health Services.

Lehtien rajauksen lisäksi tutkijan on tehtävä myös kielivalinta, koska englanninkieliset lehdet valikoituvat usein enemmistönä mukaan. Tämä johtuu siitä, että huomattava osa lehdistä julkaistaan Yhdysvalloissa, mikä puolestaan ohjaa lehdistä julkaistujen artikkelien valintaa. Suomalaisen tutkijan on silti aina järkevää tutustua suomalaisiin alan tieteellisiin lehtiin kuten Hallinnon Tutkimukseen ja Kunnallistieteelliseen Aikakauskirjaan. Lisäksi tutkijan kannattaa perehtyä pohjoismaisiin lehtiin, kuten Nordisk Administrativ Tidskriftiin ja Scandinavian Political Studies -lehteen.

Mikäli tutkijan kielivalinta keskittyy kotimaisten kielten lisäksi vain englanninkielisiin lehtiin, jäävät monet tärkeät espanjan-, saksan- ja ranskankieliset hallintotieteen lehdet tarkastelun ulkopuolelle. Eri maissa ilmestyy kymmeniä alan lehtiä joko ko. maan kielellä tai englanninkielisinä. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon vaikkapa Asian Review of Public Administration, joka on Aasian ja Tyynenmeren alueen hallintotieteellinen julkaisu. Muista lehdistä voidaan lisäksi mainita die Verwaltung, joka on saksankielinen hallinto-oikeuden ja hallintotieteiden jurnaali sekä ranskankielinen oikeuden, politiikan ja hallinnon teemoja käsittelevä lehti La Revue Administrative.

Muilla kielillä julkaistun materiaalin käyttöä tieteellisessä tutkimuksessa ei pidä unohtaa, sillä niissä esitettyjen tulosten kautta kuva tutkittavista ilmiöistä tai me-

todiikasta on todennäköisesti monipuolisempi kuin pitäytymällä ns. valtavirran lehdissä.

Lopullinen valinta koskee 24 kansainvälistä lehteä, joista suurin osa on ja on ollut kolmenkymmenen siteeratuimman lehden joukossa hallintotieteen (Public Administration) alalla, jotkut jo pidemmän aikaa. Tästä kertoo Social Sciences Citation Report vuodelta 2009. Lehdet ovat ilmestyneet keskimäärin 20–30 vuotta. Alan johtava lehti on seitsemän vuosikymmentä ilmestynyt Public Administration Review.

5.3 24 lehden luettelo

Lehtien parhaimmisto

Lehden korkea vaikuttavuuskerroin (impact factor) kertoo sen ominaisuudesta laadukkaana lehtenä sekä siitä, miten paljon lehden artikkeleihin on tiettynä ajanjaksona viitattu. Niiden suhteellisen korkeat kertoimet kertovat lehtien suosiosta ja siitä, että niihin tarjotaan tiedeyhteisön taholta runsaasti artikkeleita julkaistavaksi.

Seuraavan lehtiluettelon noin kymmenen ensimmäistä lehteä kuuluvat yleishallintotieteen ytimeen. Seuraavat painottuvat jossain määrin julkisen johtamisen teemoihin ja loput erityisteemoihin (filosofia, kehityskysymykset yms.) Toinen kysymys on silti se, millainen tutkimusstrategia on eri lehdillä. Jotkut keskittyvät kansallisiin ja paikallisiin aiheisiin, jotkut globaaleihin ja vertaileviin aiheisiin. Sisältöä jakavat myös painotukset kvantitatiivisiin tai kvalitatiivisiin otteisiin.

Lehtien sisällöllinen anti on tieteenalan pääteemojen mukainen: kysymykset organisaatioista, johtamisesta, henkilöstöhallinnosta, hallinnasta, sähköisestä hallinnosta, etiikasta, policy-teemoista, teoriasta ja metodologista, julkisesta taloudesta yms. (Vrt. esim. Raadschelders & Lee 2011). Tarkemmat kuvaukset lehtien profiileista, missioista ja toimintapolitiikasta ovat saatavissa ko. lehtien kotisivuilta.

Oheisessa listauksessa on ilmoitettu lehden nimi ja virallinen lyhenne (joissain tapauksissa julkaisumaa), lehden numeromäärä vuodessa sekä pelkistetty kuvaus lehden profiilista. Luettelo on seuraava:

Public Administration Review (PAR); Yhdysvallat; 6 nroa; julkinen sektori, hallinto ja johtaminen; laaja-alainen hallintotieteellinen keskustelu.

Journal of Public Administration Research and Theory (JPART); Yhdysvallat; 4 nroa; hallinto, johtaminen ja policy-tutkimus ja niiden yhteydet.

Administration & Society (AAS); Yhdysvallat; 8 nroa; julkinen hallinto ja palveluorganisaatiot (human service).

American Review of Public Administration (ARPA); Yhdysvallat; 6 nroa; laaja kirjo julkisen hallinnon kysymyksiä.

Administrative Theory & Practice (ATP); Yhdysvallat; 4 nroa; kriittiset, normatiiviset ja teoreettiset julkisen hallinnon tarkastelut.

Public Administration Quarterly (PAQ); Yhdysvallat; 4 nroa; laaja-alainen eri hallinnon alat käsittävä journali.

International Review of Administrative Sciences (IRAS); 4 nroa; julkinen johtaminen ja julkinen hallinto kansainvälisestä ja vertailevasta näkökulmasta; dialogi teorian ja käytännön välillä.

International Journal of Public Administration (IJPA); 14 nroa; julkinen hallinto ja johtaminen; globaali orientaatio.

Public Policy and Administration (PPA); Iso-Britannia; 4 nroa; politiikkaa ja hallintoa koskevat aiheet.

Administrative Science Quarterly (ASQ); Yhdysvallat; 4 nroa; laaja-alainen, tieteidenvälinen organisaatiotutkimuksen teoriaa ja käytäntöä käsittelevä lehti.

Public Administration. An international quarterly covering public administration throughout the world (PA); 4 nroa; julkisen politiikan, hallinnon ja johtamisen vertailut.

Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions; 4 nroa; sekä vertailevia ja kansainvälisiä että teoreettisia ja käytännöllisiä näkökulmia valtion organisoitumiseen, politiikkaan ja hallintoon.

Journal of Public Management & Social Policy (JPMSP); Yhdysvallat; 2 nroa; hallinnontutkimus ja politiikan tutkimus ja näihin liittyvät tutkimusalueet.

International Journal of Public Sector Management (IJPSM); 6 nroa; julkisen johtamisen tehokkuus ja vaikuttavuus.

International Public Management Journal (IPMJ); 4 nroa; organisaatiotutkimuksen empiria ja teoria; julkisen hallinnon teorian yhteydet organisaatiotutkimukseen.

International Journal of Public Sector Performance Management (IJPSPM); 4 nroa; tulosjohtaminen (performance management) julkisen sektorin johtamisteknologiat.

Public Management Review (PMR); 8 nroa; julkinen johtaminen, tieteidenvälisyys, palvelujohtaminen, johtamisteoria.

Review of Public Personnel Administration (ROPPA); Yhdysvallat; 4 nroa; julkisen sektorin henkilöstöjohtaminen (Human Resource Management).

Philosophy & Public Affairs; Yhdysvallat; 4 nroa; filosofisia, ml. etiikkaan liittyviä, näkökulmia oikeudellisiin, sosiaalisiin ja poliittisiin ongelmiin.

Public Integrity (PI); Yhdysvallat; 4 nroa; julkisen toiminnan ja hallinnon etiikka.

Local Governance Studies; 6 nroa; paikallishallinto, policy-teemat, johtaminen.

Public Administration and Development (PAD); 5 nroa; julkisen hallinnon ja johtamisen käytännöt kehittyvissä maissa.

Canadian Public Administration (Administration Publique du Canada); Kanada; 4 nroa; pääosin Kanadan hallintoa käsitteleviä teemoja.

Australian Journal of Public Administration (AJPA); Australia; 5 nroa; hallinto, johtaminen ja policy making kytkeytyen Australian hallintoon.

Lopputoteamus

Lopuksi voidaan todeta, että lehtiluettelot eivät saisi rajoittaa tutkimustyötä vaan paremminkin luoda uusia mahdollisuuksia. Mikään luettelo ei ole täydellinen eikä täysin oikea – ei tässäkään yhteydessä esitetty. Myös muiden lehtien lukeminen on tutkimusaineistoa kerätessä tarpeellista ja hyödyllistä, kun pyrkimyksenä on muodostaa riittävän ehjä kuva tutkitusta aiheesta. Hallintoa ja johtamista koskevat ongelmat ovat yhä useammin joko tieteiden välisiä tai jopa monitieteisiä. Siksi laaja-alainen lukeneisuus on paikallaan. Monitieteinen tarkastelu onnistuu kuitenkin parhaiten, kun tutkija on hyvin perillä omasta tieteenalastaan ja sen riittävän syvästä ymmärtämisestä.

Tutkimuksen edistymisen kannalta tutkijalle on tärkeää tietää, mitkä lehdet ovat tärkeitä ja lukemisen arvoisia omalla tieteenalalla. Lukemalla tutkija perehtyy syvämmällä oman tieteenalansa keskusteluun ja vahvistaa samalla tutkijan identiteettiään oman alansa edustajana.

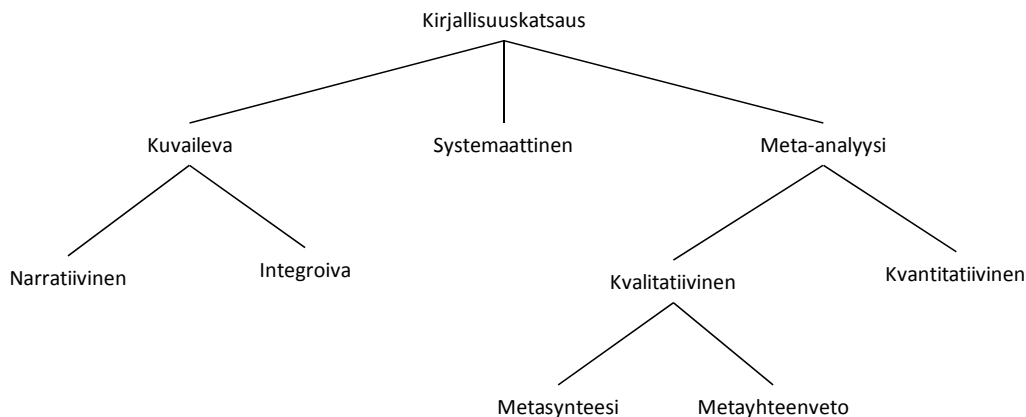
Kirjallisuuskatsausta tekevälle on hyötyä siitä, että lehtien tavoite ja tarkoitus on suhteellisen yhtenäinen. Parhaimmillaan teoreettinen näkökulma, käsitteistö ja metodologia ovat samansuuntaisia ja vertailukelpoisia.

Lehdet tarjoavat parhaassa tapauksessa vuosikymmenien mittaisen laajan arkiston edellisten vuosien numeroista, jolloin ajallinen ja systemaattinen tarkastelu tulee mahdolliseksi. Esimerkiksi meta-analyysin tekijälle tämä on oikeastaan välttämätön ehto ja edellytys.

6 LOPUKSI

Edellä on tarkasteltu kirjallisuuskatsausta hallintotieteen metodina ja tutkimus-tekniikkana. Millaisiin johtopäätöksiin on aihetta? Todettakoon vielä kerran, ettei tehtävänä ollut koota metodiopasta, vaan ymmärtää kirjallisuuskatsauksen luonnetta ja vaihtoehtoisia toteuttamistapoja tieteellisen tiedon siirrossa ja käsittelyssä. On silti selvää, että metodin onnistunut käyttö edellyttää perehtymistä keskeiseen kirjallisuuteen, johon on viitattu edellä. Aiheesta ovat kirjoittaneet mm. Cooper (1998), Hart (1998), Birmingham (2000), Fink (2005), Kallio (2006), Johansson ym. (2007) ja Yang ja Miller (2008).

Metodin määrittelyn lisäksi edellä on kuvattu kirjallisuuskatsauksen perustyyppit, yksi konkreettinen sovellus systemaattisesta kirjallisuuskatsauksesta, kolme esimerkkiä kirjallisuuskatsauksen käytöstä sekä kansainvälisten lehtien luettelo kirjallisuuskatsauksen lähdeaineistona. Edellä käsitellyt kirjallisuuskatsauksen tyypit ryhmitellään vielä kuviossa 5.

Kuvio 5. Kirjallisuuskatsauksen tyyppien ryhmittely

Kuvio viittaa ainakin siihen, että tutkijalla on mahdollisuus valita itselleen sopiva lähestymistapa, perehtyä katsaustyyppiin ja sen yleisiin metodologisiin vaatimuksiin. Kuten edellä on osoitettu, meta-analyysin kohdalla on useita alatyyppejä ja hyviä vaihtoehtoja. Aiemmin esitetyt kirjallisuuskatsauksen sovellukset antavat lisätietoa siitä, miten katsaus on käytännössä toteutettu.

Metodia koskevat huomiot

Sovellusalueena on edellä käytetty hallintotieteellistä tutkimusta ja sen edellyttämiä metodisia kysymyksiä. Vaikka tarkkaa analyysiä kirjallisuuskatsauksen käytöstä hallintotieteellisessä tutkimuksessa ei tässä yhteydessä ole tehty, näyttää siltä, että metodi on toistaiseksi ollut vain vähäisessä käytössä sekä Suomessa että kansainvälisesti. Selitystä tälle on vaikea löytää, sillä kirjallisuuskatsaus tarjoaa erinomaisia aineksia tutkijoille oman alansa tieteellisen tutkimukseen perehtymisessä laaja-alaisesti ja systemaattisesti. Kuten edellä on todettu, metodi tarjoaa tutkijalle tavan rakentaa omaa identiteettiään tieteenalansa tutkijana.

Käsitykseni mukaan kirjallisuuskatsaus on itsenäinen metodi ja tutkimustekniikka siitä huolimatta, että sillä on kaksi suhteellisen erilaista roolia tutkimuksessa. Kirjallisuuskatsaus on tutkimuksen johdanto-osiin kuuluva katsaus tehtyyn tutkimukseen ja siinä mielessä ns. apumenetelmän roolissa. Kuvion 5 kuvaileva katsaus edustaa usein tätä tyyppiä. Tätä selittävät monet tekijät. Katsaukseen on jäänyt alhainen ambitiotaso. Valintakriteerejä ei ole selvästi eksplikoitu. Katsauksen mahdollisiin puutteisiin ei ole suhtauduttu kriittisesti. Kirjallisuuskatsaus on tällöin luonteeltaan tekninen vaihe, jolla kerätään aiemman tutkimuksen esittely yhteen kohtaan. Toisaalta tutkimus voidaan kokonaisuudessaan toteuttaa kirjallisuuskatsauksena. Menetelmälliset vaatimukset nousevat ja tehtävä on usein työläs laajan ja kattavan aineiston keräyksen takia. Vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa kirjallisuuskatsaus on tarjolla, kuten kuvion 5 meta-analyysi osoittaa.

Kirjallisuuskatsaus saa sille ominaisen luonteen, kun se ymmärretään 'tutkimuksen tutkimuksena'. Kirjallisuuskatsausta voidaan siten terminä pitää vähemmän onnistuneena. Paremminkin voitaisiin puhua tutkimuskirjallisuuden meta-analyysistä (research literature meta-analysis), mikäli metodin luonteelle haluttaisiin tehdä hieman enemmän oikeutta.

Hallintotieteellisen tutkimuksen kannalta kirjallisuuskatsaukselle näyttää muodostuvan kaksi tehtävää. Yhtäältä katsauksen tekeminen antaa tutkijalle systemaattisen kokonaiskuvan oman alan tieteellisten ongelmien kehityksestä ja muutoksesta, kumulatiivisuudesta. Tätä piirrettä kaivataan kipeästi myös hallintotieteelliseen tutkimukseen. Toisaalta katsauksen tekeminen antaa tarkempia vastauksia siihen kritiikkiin, jonka mukaan hallintotieteellinen tutkimus ei ole kumulatiivista eikä empiiristä siinä mielessä, että selkeitä empiirisesti todennettavia havaintoja olisi riittävästi käytettävissä. Tutkimuksen laatua voidaan luotettavammin arvioida, mikäli tehdään systemaattisia kirjallisuuskatsauksia ja meta-analyysejä nykyistä enemmän.

Onko kirjallisuuskatsauksella käyttöä käytännön hallinnossa?

Mielestäni kirjallisuuskatsauksella on käyttöä käytännön hallinnossa ja tulevaisuudessa entistä enemmän. Näyttöön perustuva päätöksenteko ja parhaiden käytäntöjen etsiminen sekä omaksuminen merkitsevät sitä, että poliittishallinnollinen päätöksentekojärjestelmä tarvitsee tieteellisen tutkimuksen tukea. Hallintotieteellisen tutkimustiedon käyttö hallinnon asiantuntijoiden ja päätöksentekijöiden tukena pitäisi saada lähemmäksi sitä tasoa, missä ovat monien muiden tieteenalojen edustajat. Näillä aloilla asiantuntijat käyttävät suhteellisen säännöllisesti uusinta tieteellistä tietoa, jota kootaan alan tutkimuksista. Pisimmällä ollaan lääketieteen yhteenliittymissä, jotka kokoavat, ylläpitävät ja levittävät systemaattisia kirjallisuuskatsauksia (collaboration library of systematic reviews).

Kun tietoa jatkuvasti päivitetään, käytännön työtä tekevät saavat viimeisimmät tulokset käyttöönsä. Tästä syystä usein käytettävissä oleva tieteellinen tieto pitäisi saada myös hallinnossa päätöksentekijän ja asiantuntijan käyttöön pyydettyä ja tarvittaessa.

Tiedon määrän merkittävästä kasvusta kertoo hyvin ajatusleikki, joka perustuu tässä tutkimuksessa esiteltyyn aineistoon. Edellä on kuvattu osa alan relevanteista kansainvälisistä tieteellisistä lehdistä, joita valittiin yhteensä 24. Suhteellisen tarkka arvio on se, että nämä lehdet julkaisevat vuosittain yhteensä 121 numeroa. Jos yhden numeron artikkelien määräksi arvioidaan varovaisesti esimerkiksi 5, muodostuu kaikissa lehdissä yhden vuoden aikana julkaistujen artikkelien määräksi yli 600. Kirjallisuuskatsauksessa, jossa tutkimustuloksia etsitään ja yhteenvetoja kootaan vaikkapa viiden vuoden ajalta, nousee näin laskien läpikäytävien artikkelien määräksi yli 3000. Vuosina 2000–2009 Public Administration Review'n tieteellisten artikkelien määrä oli 601 (Raadschelders & Lee 2011).

Edellä sanottu osoittaa hyvin, että aineisto muodostuu erittäin suureksi ja tästä syystä onkin perusteltua, että yliopistoissa ja muissa tutkimusyksiköissä tehdyt kirjallisuuskatsaukset välitetään käytännön päätöksentekijöiden ja asiantuntijoiden käyttöön. Tämä edellyttää sitä, että julkisen hallinnon yksiköt tilaavat tutkimustuloksia vastauksina omiin käytännön ongelmiinsa ja että hallintoa ja johtamista tutkivat yliopistoyksiköt tekevät kirjallisuuskatsauksia. Näin toimitaan jo ainakin lääketieteen, hoitotieteen, psykologian, kasvatustieteen ja tekniikan aloilla. Miksei siis myös hallintotieteissä? Vielä pidemmälle viety kehittämisajatus on se, että julkisen hallinnon alalle luodaan tietopankki, jonka toimijoina ovat yliopistot ja niiden tutkimusyksiköt yhdessä julkisyhteisöjen – valtionhallinnon ja kuntien – kanssa.

LÄHTEET

- Alasuutari, Pertti (2001). *Laadullinen tutkimus*. Jyväskylä: Vastapaino.
- Bates, Marcia J. (1989). The Design of Browsing and Berrypicking Techniques for On-line Search Interface. *Online Review* 12: 5, 407–424.
- Baumeister, Roy F. & Mark R. Leary (1997). Writing Narrative Literature Reviews. *Review of General Psychology* 1: 3, 311–320.
- Bearfield, Domonic A. & Warren S. Eller (2008). Writing a Literature Review: The Art of Scientific Literature. Teoksessa: *Handbook of Research Methods in Public Administration*, 61–72. Toim. Kaifeng Yang & Gerald J. Miller. Boca Raton: CRC Press.
- Birmingham, Peter (2000). Reviewing the Literature. Teoksessa *Researcher's Toolkit: The Complete Guide to Practitioner Research*, 25–40. Toim. David Wilkinson.
- Bonaccio, Silvia & Reeshad S. Dalal (2006). Advice Taking and Decisions-Making: An Integrative Literature review, and Implications for the Organizational Sciences. *Organizational Behaviour and Human Decisions Processes* 101: 2, 127–151.
- Bowen, Chieh-Chen (2008). Meta-Analysis. Teoksessa: *Handbook of Research Methods in Public Administration*, 705–720. Toim. Kaifeng Yang & Gerald J. Miller. Boca Raton: CRC Press.
- Brent, Edward E. (1986). The Computer-Assisted Literature Review. *Social Science Computer Review* 2: 3, 137–151.
- Bruce, Christine Susan (1994). Research Students' Early Experiences of the Dissertation Literature Review. *Studies in Higher Education* 19: 2, 217–229.
- Cooper, Harris (1998). *Synthesizing Research: a Guide for Literature Reviews*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Cronin, Patricia, Frances Ryan & Michael Coughlan (2008). Undertaking a Literature Review: A Step-by-Step Approach. *British Journal of Nursing* 17: 1, 38–43.
- Dixon-Woods Mary, Andrew Booth & Alex J. Sutton (2007). Synthesizing Qualitative Research: A Review of Published Reports. *Qualitative Research* 7: 3, 375–422.
- Evans, David (2008). Overview of Methods. Teoksessa: *Reviewing Research Evidence for Nursing Practice: Systematic Reviews*, 137–148. Toim. Christine Webb & Brenda Ross. Oxford: Blackwell Publishing.
- Fink, Arlene (2005). *Conducting Research Literature Reviews: From the Internet to the Paper*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Freeman, Mark (1984). History, Narrative, and Life-span Developmental Knowledge. *Human Development* 27, 1–19.

Gabrielian, Vache, Kaifeng Yang & Susan Spice (2008). Qualitative Research Methods. Teoksessa: *Hand Book of Research Methods in Public Administration*, 141–168. Toim. Kaifeng Young & Gerald J. Miller. Boca Raton: CRC Press.

Green, Bart N., Claire D. Johnson & Alan Adams (2006). Writing Narrative Literature Reviews for Peer Reviewed Journals: Secrets of the Trade. *Journal of Chiropractic Medicine* 5: 3, 101–117.

Haaparanta, Leila & Ilkka Niiniluoto (1986). *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsinki: Helsingin yliopisto.

Hart, Chris (1998). *Doing a Literature Review: Releasing the Social Science Research Imagination*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Hodge, Graeme (1998). Contracting Public Sector Services: A Meta-Analytic Perspective of the International Evidence. *Australian Journal of Public Administration* 57: 4, 98–110.

Hunter, John E. & Frank L. Schmidt (1990). *Methods of Meta-Analysis. Correcting Error and Bias in Research Findings*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.

Johansson, Kirsi (2007). Kirjallisuuskatsaukset: huomio systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen. Teoksessa: *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*, 3–9. Toim. Kirsi Johansson, Anna Axelin, Minna Stolt & Riitta-Liisa Ääri. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Johansson, Kirsi, Anna Axelin, Minna Stolt & Riitta-Liisa Ääri (2007) (toim.) *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Jones, Kip (2004). Mission Drift in Qualitative Research, or Moving Toward a Systematic Review of Qualitative Studies, Moving Back to More Systematic Narrative Review. *The Qualitative Report* 9: 1, 95–112.

Kallio, Tomi J. (2006). Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskunnallinen lähestymistapa. *Hallinnon tutkimus* 25: 2, 18–28.

Lan, Zhiyong & Kathleen K. Anders (2000). A Paradigmatic View of Contemporary Public Administration Research: An Empirical Test. *Administration & Society* 32: 2, 138–165.

Lawton, Alan & Alan Doig (2005). Researching Ethics for Public Service Organizations: The View from Europe. *Public Integrity* 6: 8, 11–36.

Lee, Jungwoo (2010). 10 Year Retrospect on Stage Models of e-Government: A Qualitative Meta-Synthesis. *Governement Information Quarterly* 27: 3, 220–230.

Lowe, Kevin B., K. Galen Kroeck & Nagaraj Sivasubramaniam (1996). Effectiveness Correlates of Transformational and Transactional Leadership: A Meta-Analytic Review of the MLQ Literature. *Leadership Quarterly* 7: 3, 385–425.

- Menzel, Donald C. (2003). *State of the Art of Empirical Research on Ethics and Integrity in Governance*. Julkaistu konferenssissa European Group of Public Administration, Oeiras, Portugal.
- Menzel, Donald C. (2005). Research on Ethics and Integrity in Governance: A Review and Assessment. *Public Integrity* 7: 2, 147–168.
- Metsämuuronen, Jari (2005). Näyttöön perustuva päätöksenteko ja systemoitu kirjallisuuskatsaus. *Psykologia* 40: 5–6, 578–581.
- Metsämuuronen, Jari (2009). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Jyväskylä: International Methelp.
- Niiniluoto, Ilkka (1997). *Johdatus tieteenfilosofiaan: Käsitteen- ja teorianmuodostus*. Helsinki: Otava.
- Noblit, George W. & R. Dwight Hare (1988). *Meta-Ethnography: Synthesizing Qualitative Studies*. *Qualitative Research Methods Series 11*. USA: A Sage University Paper.
- Perry, James L. & Kenneth L. Kraemer (1986). Research Methodology in the Public Administration Review, 1975–1984. *Public Administration Review* 46: 3, 215–226.
- Petticrew, Mark (2001). Systematic Reviews from Astronomy to Zoology: Myths and Misconceptions. *British Medical Journal* 322: 7278, 98–101.
- Raadschelders, Jos C. N. & Kwang-Hoon Lee (2011). Trends in the Study of Public Administration: Empirical and Qualitative Observations from Public Administration Review, 2000-2009. *Public Administration Review* 70: 1, 19–33.
- Robertson, Peter J. & Sonal J. Seneviratne (1995). Outcomes of Planned Organizational Change in the Public Sector: A Meta-Analytic Comparison to the Private Sector. *Public Administration Review* 55: 6, 547–558.
- Sandelowski, Margarete, Julie Barroso & Corrine I. Voils (2007). Using Qualitative Metasummary to Synthesize Qualitative Descriptive Findings. *Research in Nursing & Health* 30: 1, 99–111.
- Seeck, Hannele (2008). *Johtamisopit Suomessa, taylorismista innovaatioteorioihin*. Tampere: Gaudeamus.
- Spicer, Michael (2004). Public Administration, the History of Ideas, and the Reinventing Government Movement. *Public Administration Review* 64: 3, 353–362.
- Streib, Gregory & Christine Roch (2005). Strengthening Public Administration Research: Identifying Boundaries and Horizons. *Journal of Public Administration* 28: 1/2, 37–55.
- Torraco, Richard J. (2005). Writing Integrative Literature Reviews: Guidelines and Examples. *Human Resource Development Review* 4: 3, 356–367.
- Trottier, Tracey, Montgomery Van Wart & XiaoHu Wang (2008). Examining the Nature and Significance of Leadership in Government Organizations. *Public Administration Review* 68: 2, 319–333.

Van Wart, Montgomery (2003). Public-Sector Leadership Theory: An Assessment. *Public Administration Review* 63: 2, 214–228.

Virtanen, Heli & Sanna Salanterä (2007). Laadullinen metayhteenvedo: systemaattinen kirjallisuuskatsaus laadullisista tutkimuksista. Teoksessa: *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*, 71–83. Toim. Kirsi Johansson, Anna Axelin, Minna Stolt & Riitta-Liisa Ääri. Turun yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja A:51/2007.

Walsh, Denis & Soo Downe (2005). Meta-Synthesis Method for Qualitative Research: A Literature Review. *Journal of Advanced Nursing* 50: 2, 204–211.

Whittemore, Robin (2008). Rigour in Integrative Reviews. Teoksessa *Reviewing Research Evidence for Nursing Practice: Systematic Reviews*, 149–156. Toim. Christine Webb & Brenda Ross. Oxford: Blackwell Publishing.

Wright Bradley E, Lepora J. Manigault & Tamika R. Black (2004). Quantitative Research Measurement in Public Administration: An Assessment of Journal Publications. *Administration & Society* 35: 6, 747–764.

Yang, Kaifeng & Gerald J. Miller (2008) (Toim.). *Handbook of Research Methods in Public Administration*. Boca Raton: CRC Press.

Zimmer, Lea (2006). Qualitative Meta-Synthesis: A Question of Dialoguing with Texts. *Journal of Advanced Nursing* 53: 3, 311–318.